

ZIVOT

KULTURNÉ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS • ČERVEN • JÚN • Czerwiec • ČÍSLO 6/1980 ROČNÍK 23 CENA 1 ZŁ

HEJ, LETO

HEJ, LE - TO, LE - TO, LE - TO HO - RÁ - CE, SPIE - VAJ - ME,
HRAJ - ME SA, DE - TI, NA TEJ - TO LÚ - KE,
VRÝ - ME SA, POD - TE VŠET - KY ME - DZI NÁS DO KO - LE - SA!

TÚŽBA PO MIERI

Odvekou túžbou ľudstva bol život vo svete bez vojen. V rôznych kultúrach a civilizáciách sa možno stretnúť s tvrdením, že má nastať „zlatý vek“ alebo „raj na zemi“, čo sa týkalo práve šťastlivého života, bolo symbolom krajiny, v ktorej vládol mier, sloboda, poriadok a spravodlivosť. Bola to však vždy iba túžba, lebo na svete sa preháňali vojnové povíchrice a časové medzery medzi nimi boli spravidla vyplnené prípravami na ďalšie vojny. Medzi nami je už veľmi málo ľudí, ktorí si pamätajú posledné dve svetové vojny, stále menej je tých, čo prežili najstrašnejšiu zo súčasných vojen — druhú svetovú vojnu. V májom v tomto čísle Života sme pripomenuli udalosti tohto obdobia. Totiž tento rok uplynulo 35. rokov od Dňa víťazstva. Tieto roky nám uplynuli v mieri. Ale v tom istom čase bolo na našej zemeguli vyše dvesto lokálnych vojen, ozbrojených intervencii a konfliktov. Prelievala sa krv, hynuli ľudia. Za tieto roky sa vyskytli aj nebezpečné momenty, počas ktorých sa svet očitol na prahu novej, ešte strašnejšej svetovej vojny hroziacej atómovým zničením.

Obyvateľia našej krajiny chceú žiť v mieri, delí sa týmto šťastím s inými národmi sveta. Ale roky, ktoré uplynuli, nevymazali z našej pamäti straty, aké nás postihli v poslednej vojne, straty nenahraditeľné, lebo skoro v každej rodine zahynul v tomto čase niekto najbližší. Pripomeňme, že počas druhej svetovej vojny zahynulo v Poľsku na každých 1000 obyvateľov 220 ľudí. V ZSSR zahynulo 116 ľudí, v Juhoslá-

vii — 108, v Grécku — 70, vo Francúzsku — 15, vo Veľkej Británii — 8 a v USA — 2,9. Je to veru smutná štatistika... Uvádzajúci tieto údaje týkajúce sa ľudských strát spojeneckých krajín v druhej svetovej vojne, nemožno mať za účel porovnania, ale iba dokumentáciu toho, že každá vojna seje smrť a zničenie. Hynú ľudia rôznych národností, rás a presvedčení, mladí a starí, deti a ženy, ozbrojení a bezbranní. Práve preto hnutie na obranu mieru sa stalo tak masové a zahrnuje celý svet.

Ideálny mier so značkou najvyššej kvality by nastal vtedy, keby došlo k všeobecnému odzbrojeniu. Dosiahnutie takého stavu je najvyšším cieľom každého spoločenského hnutia pre predchádzanie vojne. Pripomeňme, že idea odzbrojenia sa po prvýkrát zrodila koncom 19. storočia. Ale pokusy Medzipsolárnnej únie z konca 19. storočia, ako aj Ligy národov po prvej svetovej vojne presadiť túto ideu na medzinárodnom fóre neprinesli výsledky. Došlo iba k nesmelým pokusom obmedziť niektoré typy zbrojení, najmä námorných, ku ktorým sa pripojil aj ZSSR. Ale tieto pokusy neprinesli očakávané výsledky. Prekážkou bola militaristická politika hitlerovskej tretej ríše, ktorá rozpútala najväčšiu a najkrvavejšiu vojnu v dejinách ľudstva. Cielom tejto vojny bolo získanie moci hitlerovského Nemecka a iných fašistických štátov nad svetom, nová delba odbytových trhov a zdrojov surovín.

Po druhej svetovej vojne nanovo ožila idea odzbrojenia. Už na prvom zasadnutí Valného zhromaždenia Spojených národov v roku 1946 ZSSR navrhol postaviť mimo práva všetky druhy atómových zbraní, zničiť ich a začať generálne redukciu zbrojení. V tom istom čase Poľsko predložilo návrh rezolúcie, ktorá predvíala

využitie atómovej energie len na mierové účely, ako aj nevyzbrojovanie armád členských štátov OSN atómovou zbraňou a inými zbraňami hromadného ničenia. Západné mocnosti odmietli návrhy týchto rezolúcií. Boli to totiž roky tzv. studenej vojny, ktoré boli nepriaznivé pre odzbrojovacie iniciatívy. Štaty nášho socialistického spoločenstva naďalej vyvíjali úsilie pre zastavenie zbrojení. Vyvíjajú ho podnes, upevňujú medzinárodnú bezpečnosť, slúžia idei mierového spolunažívania.

Uplynulo už vyššie šesdesať rokov, kedy Lenin vysunul ideu mierového spolunažívania. Táto idea je stále aktuálna; rozvinutá po tieto roky stala sa atraktívnym politickým programom. Zaistuje bezpečnosť všetkých štátov, celého sveta. Jej zásady predpokladajú zriecknutie sa vojny ako prostredku riešenia sporových otázok medzi štátmi a navrhujú riešiť tieto otázky cestou rokovania. Predpokladajú taktiež rovnoprávnosť, rešpektovanie suverenity a územnej integrity všetkých štátov, nezasahovanie do vnútorných záležitostí iných štátov a kompetencií ich vlád, ako aj priznanie každému národu práva na samostatné riešenie otázok svojej krajiny. Rozvoj hospodárskej, kultúrnej a vedeckej spolupráce by sa mal uskutočňovať na základe kritérií rovnosti a vzájomného prospechu. Iba na tomto základe realizovaného v praxi mierového spolunažívania možno zachovať mier, čo dnes, keď existujú priam nepredstaviteľné systémy hromadného ničenia, znamená zachovanie výsledkov našej duševnej a hmotnej civilizácie. Totiž nukleárny konflikt v globálnom meradle by v praxi znamenal samozničenie ľudstva. Týkalo by sa to všetkých jeho účastníkov. Preto je taká všeobecná túžba po mieri, po príaznivom evzdušení pre rokovania a dialóg.

PREZIDENTEM ČSSR OPĚT ZVOLEN DR GUSTÁV HUSÁK. 22. května Federální shromázdění Československé socialistické republiky zvolilo jednomyslně v souladu s vůlí a přání československého lidu za prezidenta ČSSR podruhé generálního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Československa dr Gustáva Husáka.

Dr Gustáv Husák, nezlovný bojovník proti fašismu, za vítězství lidových sil, vynikající stranický a státní činitel, zkušený internacionálista, těší se zasloužené úctě v mezinárodním komunistickém hnutí. Jako prezident ČSSR symbolizuje trvalou jednotu vedoucí sily československé společnosti — Komunistické strany Československa — se vším lidem.

Gustáv Husák se narodil 10. ledna 1913 v Bratislavě v dělnické rodině. Když mu bylo 16 let vstoupil do Komunistického svazu mládeže. Po příchodu na právnickou fakultu Komenského univerzity v roce 1933 se stal členem Komunistické strany

Ceskoslovenska. Po roce 1933 pracoval v ilegální KSS a v období 1943 — 1944 měl rozhodující podíl na vytvoření Slovenské národní rady a od začátku Slovenského národního povstání byl jedním z jeho nejvyšších představitelů. Podílel se na vytvoření programu první vlády Čechů a Slovákov po osvobození.

V období od osvobození Československa až do dubna 1969 prošel různými významnými funkčemi, při kterých vždy prosazoval marxisticko-leninské zásady přetváření společnosti. V dubnu 1969 byl zvolen prvním tajemníkem Ústředního výboru Komunistické strany Československa, na XIV. sjezdu KSČ generálním tajemníkem ÚV KSČ.

SPARTAKIÁDA, ktorá sa pořádala letos ve dnech od 25. do 30. června v Praze, byla opět velkolepou tělovýchovnou slavností a současně i oslavou 35. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou. V ústředním spartakiádnom štábě a ve štábech v krajích, okresech a dalších místech pracovali na zajišťování tohoto obrovského předsevzetí tisíce dobrovolných pomocníků. Připravila se také Praha, do níž přijelo v červnu 158 účastníků spartakiádních vystoupení. Cvičenou bylo o 35 tisíc více než na minulé spartakiádě. Jejich přepravu z různých koutů ČSSR do hlavního města zajistili železničáři 180 zvláštění vlaky. V Praze se letos školní rok skončil již 13. června a pražské školy i budovy se proměnily v ubytovny. V době hlavních spartakiádních dnů se Praha rozrostla o 300 tisíc osob.

ČSÚZ pozval na tuto velkolepou slavnost zástupec pokrokových krajských spolků na celém světě. Stejně jako při přiležitosti minulé spartakiády shlédli hosté z dalekých i blízkých zemí všechny novinky posledních let v Praze a okolí. Zástupci krajů z celého světa byli přijati nejvyššími státními představiteli. Uskutečnilo se také setkání funkcionářů krajského tisku s představiteli ČSÚZ a československých institucí. Pro krajanů ze zahraničí účinkovali nejvýznamnější československí umělci na estrádě, konal se koncert v zahradě pod Pražským hradem. Krajané se zúčastnili hlavních spartakiádních vystoupení.

PO STOPÁCH PARTIZANSKÝCH BOJOV V KAMPINOSKOM PRALESE. Z mnohých podujatí, ktorých cieľom je upevňovanie v spoločnosti a najmä medzi mládežou pamäti bojov polských vlastencov s hitlerovským okupantom, má významné miesto výročná akcia — pochod po stopách partizanských bojov v Kampinoskom pralese. Tohorečne, 13. podujatie sa konalo 1. júna a bolo zorganizované pod patronátom Rady pre ochranu pamätníkov boja a mučenictva. Slávnosť prebiehala pod heslom 35. výročia víťazstva nad nemeckým fašizmom. Zúčastnilo sa jej 400 hliadok, ktoré reprezentovali mládežnícke, spoločenské a odborné organizácie. Pochod predchádzala slávnosť na cintoríne-mauzóleu v Palmiroch, kde je pochovaných dva tisice obetí masových exekúcií vykonaných na území Kampinosu nemeckými okupantmi. Boli to veľkí synovia našej vlasti. Pre zachovanie v pamäti pokolení dejín národnoslobodzovacích bojov, ktoré prebiehali na území Kampinoského pralesa, ako aj pravdy o zločinoch nemeckých okupan-

tov spáchaných na polských vlastencoch, otvorili v Palmiroch Muzeum boja a mučenia.

V SEJMÉ PLR sa poslanci zaoberali hospodárením papierom a navrhovali čo najrýchlejšie zaviesť zmeny v prídeloch papiera pre záchránu výroby kníh a novín. Poukazovali tiež na velkú marnotratnosť v spotrebe papiera. Konštatovali, že papier je strategickou surovinou.

VO VÝŠE 700 ZBERNÝCH ŠKOLÁCH z celkového počtu 1789 sú bytové pomienky a hmotné vybavenie horšie ako zlé. Hodiny sa často konajú „na smeny“ (celkom tak, ako vo velkých mestách) do 18.—19. hodiny a stáva sa, že aj do 20. hod. Mnohé zberné školy nemajú televízne.

V SOCIALISTICKOM SEKTORE V ČSSR pracovalo v min. roku vyše 840 000 osôb, ktoré sú na starobnom, invalidnom, vdovskom alebo inom dôchodku. 58% pracujúcich dôchodcov sú muži do 63. rokov, ktorí starší, nad 69 rokov tvoria už iba jednu štvrtinu. Dôchodký vo veku 60 rokov pracuje 48 percent a nad 65 rokov už iba necelých 18 percent. Hoci ženy odchádzajú do dôchodku skôr ako muži, pracujú potom ovela zriedkavejšie ako muži.

V MINULOM ROKU tzv. štatistickej Poliak vypil 8 litrov špiritu, čiže o 12 percent viac ako v roku 1978. K štatistiké spotreby alkoholu treba taktiež dodať výrobu lavárovickej. Kolko teda pijú ročne ľudia, ktorí môžu piť vodku? 12, 13, 15 litrov čistého špiritu? Bolo by to okolo pol litra vody denne na ok. 4—5 miliónov dospehlých mužov, ktorí pijú. V Poľsku existuje súčasne ok. 440 protialkoholických poradní a iba 7 sanatórií pre liečenie alkoholizmu, ako aj niekoľko špeciálnych oddelení v nemocničiach.

SKONČIL SA 52 poznanský veľtrh, ktorého sa zúčastnili firmy zo 41 krajín. Na veľtrhu dominoval strojársky priemysel. Po prvýkrát zahraniční vystavovatelia predstavili v tak veľkom meradle motorizačné novinky.

POKRAČUJE ŠTAFETA výskumu kozmického priestoru spoločnými silami socialistických krajín. Práve prednedávnom úspešne skončila sovietsko-maďarská výprava. Na snímke: členovia medzinárodnej osádky kozmickej lode Sojuz 36 — velitel, letec kozmonaut ZSSR, dvojnásobný hrdina Sovietskeho zväzu Valerij Kubasov a kozmonaut-výskumník z MER Bertalan Farkas.

Foto: APN

IBA OK. 35 PERC. ŽIAKOV vyšších tried dostane nové učebnice. Tlačenie kníh má byť ukončené v júli. Nie je to priliš neskoro, aby sa potom dostali načas do škôl roztrúsených v celej krajine? Obavy vzbudzuje aj nízky, v porovnaní s potrebami, náklad metodických príručiek pre učiteľov, ktorí budú vyučovať podľa nových programov.

MILÍ ČITATELIA!

Od roku 1958 náš mesačník Život mal nezmenenú cenu 1 zlötý. Iste budete s nami súhlasit, že je to nízka cena najmä preto, že za tieto roky stúpli ceny papiera a tlačiarenské náklady. Preto — na základe rozhodnutia Hlavnej správy RSW „Prasa-Książka-Ruch“, ktoré zmenilo ceny niektorých časopisov — aj náš Život bude od 1. júla 1980 stáť 2 zlöt za exemplár.

Netýka sa to čítateľov, ktorí si predplatili náš časopis pred zmenou ceny. Nie sú povinni platiť žiadne dodatočné poplatky!

Oznáujeme Vám to za služobnej povinnosti a zároveň v presvedčení, že prijmete túto zmenu s pochopením a nebude mať vplyv na Vás srdečný vzťah k nášmu spoločnému krajanskému časopisu, vyjadrený v tradičnom hesle: ŽIVOT S KRAJANMI — KRAJANIA SO ŽIVOTOM!

Zo zasadania predsedníctva

ÚV KSČaS

1. júna t.r. sa v Krakove konalo zasadanie predsedníctva ÚV KSČaS. Bolo venované o.i. pracovnému programu Spoločnosti do konca tohto roka, problematike vyučovania slovenčiny na základných školách, finančným a organizačným záležitosťam.

Clenovia predsedníctva si vypočuli správu o návštive velvyslanca ČSSR s. Jindřicha Rehořka v sprievode radeov velvyslanectva s.s. Rudolfa Turňu a Františka Motyčku medzi krajanmi v Zelove dňa 9. apríla t.r. Účastníci zasadania vysoko zhodnotili túto milú a pre našu krajanskú organizáciu významnú návštavu, ktorá sa stala dôležitým podnetom pre ďalšiu spoločenskú a pracovnú aktivizáciu zelovských krajanov a akiste prispieje k upevneniu polsko-československého priateľstva a rozšíreniu spolupráce medzi našou Spoločenšou a československými kultúrnymi ustanovizňami. Predsedníctvo zároveň vyjadrilo uznanie mladým zelovským krajanom za ich obetavosť pri výzdobe miestnej klubovne a úprave jej okolia.

Predsedníctvo ÚV podrobne prerokovalo a schválilo pracovný plán Spoločnosti do konca tohto roka, v tom aj program osláv 35. výročia oslobodenia Československa, ktoré majú prebiehať po celý rok. Pracovný plán obsahuje rad úloh, ktorých realizácia má prispieť k pozdvihnutiu organizačnej, kultúrnej, osvetovej a výchovnej pôsobnosti, zahrnuje podujatia vyplývajúce zo spolupráce našej Spoločnosti s československými kultúrnymi ustanovizňami, upresňuje akcie i podujatia organizované v jednotlivých miestnych skupinách a smeruje k upevneniu úlohy miestnych skupín a obvodov v oblastiach obývaných českými a slovenskými krajanmi.

Skončilo sa obdobie zápisov detí na vyučovanie slovenského jazyka na školách. Výsledky zápisov už viac rokov nie sú uspokojivé. Okrem toho v jednotlivých miestnych skupinách na Spiši a Orave sa v tejto oblasti vyskytli aj iné problémy, ba nechybujú ani v Zelove a Kučove. Preto predsedníctvo ÚV schválilo patričné opatrenia, ktoré budú vyžadovať predovšetkým väčšiu aktivity obvodných výborov a výborov miestnych skupín, ale aj zásah Kuratória osvety a výchovy v Nowom Sączi. Predsedníctvo uzalo, že situácia na tomto úseku je veľmi vážna, preto sa rozhodlo zvolať v septembri osobitné plénium Ústredného výboru KSČaS venované iba vyučovaniu materinských jazykov. Zároveň v súlade s rozhodnutím VI. zjazdu utvorilo pri Ústrednom výbere osvetovú komisiu, ktorá sa bude zaoberať celou problematikou na tomto úseku. Jej hlavným cieľom bude najmä rozvoj vyučovania českého a slovenského jazyka.

Z ďalších rozhodnutí predsedníctva ÚV súvisiacich s vyučovaním materinských jazykov hodno spomenúť, že od septembra sa začne kurz češtiny v Zelove a súčasne sa podnikne kroky pre zorganizovanie podobného kurzu pre krajančí mládež v Kučove. Zároveň ÚV zabezpečí potrebné množstvo slovenských mládežnických časopisov pre žiakov navštěvujúcich hodiny materiny na školách.

Účastníci zasadania si vypočuli správu tajomníka ÚV o plnení rozhodnutí predsedníctva a zjazdových uznesení. Kriticky zhodnotili stav kultúrnej práce, najmä v ochotníckom hnutí, a uložili úlohy všetkým výborom zamerané na zvýšenie aktivity na tomto úseku. Predsedníctvo s uznaním ocenilo spracovanie programu kultúrnej spolupráce s Dolnokubínskym okresom, ktorá sa naposledy slabne vyvíja. V tomto kontexte odporúčalo vyvinúť úsilie pre nadviazanie podobnej spolupráce s Popradským a Mikulášskym okresom.

Na záver predsedníctvo prerokovalo rad bežných finančných a organizačných otázok. Zasadania a diskusie, ktoré viedol predsedníctvo ÚV kr. Adam Chalupec, sa zúčastnili kr.kr.: Augustín Andrašák, Bronislav Knapčík, František Kovalčík, František Kurnát, Ján Spernoga, členovia ÚV Jozef Bryja a Edmund Pospíšil, zaslúžený aktivista z Krempach Valent Krištofek a kultúrny inštruktor František Šoltýs.

J.S.

Osvetová komisia pri ÚV KSČaS

Dôležité úlohy, aké uložil VI. zjazd našej Spoločnosti na úseku osvety, klesajúci počet žiakov na vyučovanie slovenského jazyka, ako aj iné problémy súvisiace so školstvom nútia zrušiť do terajšiu zásadu pasivity a vyžadujú aktívnu pôsobnosť na tomto úseku. Práve preto predsedníctvo ÚV, v súlade s hozhdnutím VI. zjazdu, vytvorilo pri Ústrednom výbere osvetovú komisiu, ktorá sa bude zaoberať celou školskou problematikou a najmä vyučovaním materinských jazykov na školách. Komisia bude spolupracovať s obvodnými výbormi a miestnymi skupinami a má ich inspirovať k rozvíjaniu výuky materinských jazykov. Bude taktiež spracúvať pracovné metódy, pripravovať návrhy uznesení na tomto úseku a pomáhať pri ich realizácii.

Za predsedu komisie bol zvolený podpredseda ÚV Bronislav Knapčík. Členmi komisie sú kr.kr.: Jozef Bryja, Eugen Kott, Lídia Mšálová, Vladislav Pospíšil, Anna Slabyová a Ján Spernoga.

Záber zo zasadnutia predsedníctva ÚV. Bolo to dôležité zasadnutie, ktoré schválilo pracovný program KSČaS do konca tohto roka.

František Šoltýs, Dominik Surma, Valent Krištofek, Edmund Pospíšil pracovali aj cez prestavku.

Zasa tuna si krajania so záujmom prezerajú fotografické materiály, ktoré dostali na výstavy organizované pri príležitosti 35. výročia oslobodenia Československa z Československého kultúrneho a informačného strediska. Na snímke: F. Kovalčík, F. Kurnát, E. Pospíšil a J. Bryja.

Nien v Novom Targu, ale aj v Piotrkowskom vojvodstve sa konajú tradičné vidiecke trhy. Jeden z väčších sa koná v gmine Poświętne. Priehádzajú vtedy kupci dokonca z okolitých vojvodstiev, aby kúpili remeselnické výrobky, ktoré nemožno dostať v našich obchodoch GS. Pritom na trhu vládne svojské ovzdušie, na ktoré sa dlho spomína. Možno sa tuna ešte stretnúť s prekrásnymi krojmi, ktoré vždy slúšia tak staršej, ako aj mladšej vidieckej generácii.

FOTO: M. KAŚKIEWICZ

BEZ OLDOMÁŠA ani kúpiť, ani predať

PRAŽSKÉ POVĚSTI

O zlatě pro Karolinum

Za starých časů žil v Praze měšťan jménem Rotlev. Patřilo mu několik domů, zahrad i vinic na stráničích v okolí města, ale znenadání se k němu štěstí obrátilo zády a Rotlev začal chudnout. Ať dělal co dělal, zlý osud změnil nedokázal. Prodával jeden dům po druhém, voda mu vyplavila zahradu, pak začal prodávat vinice a nakonec mu na vrata tloukla bída s nouzou.

Dlouho přemýšlel, jak se z tolíka neštěstí dostat, až si vzpomněl na zlato v Jílovém. Od té chvíle viděl v jílovských šachtách jedinou a poslední naději. Po dlouhém běhání a přemlouvání se mu podařilo získat kutací právo, prodal poslední vinici, najal horníky a štejgíře a začal dolovat. Hned napopravě se zdálo, že mu štěstí bude konečně přát, hornici zanedlouho narazili na zlatou žílu, ale ta vedla jen do hlušiny, že je to jen poslední výsměch osudu, ale kopal dál. Avšak žila byla silnější a silnější, a to už Rotlev věděl, že konečně nalezl, co hledal.

Nedoprál si oddechu, znova a znova jezdil do Jílového a sledoval práci v dole. Pokaždé musel přivézt měsíc stříbrných grošů horníkům na mzdu, a tak se zbytky jeho majetku rychle tencily. Hodné peněz ho stály i kutací stroje s havířským, hašplířským a trejbitíským nářadem a Rotlev brzy věděl, že ho nic než zlato před bídou nezachrání. Byl tou přestavou jako posedlý, nejdíl, nespal, se svou ženou a dětmi už kladouněho slova ani nepromluvil. Štěstí a pohoda se dávno vytratily z jeho domu; žena často plakala, přemlouvala muže, aby se vzpamatoval, ale všechno bylo marné. Rotlev věděl, že mu jde z tlustých do tenkých a že za nějakou dobu nebude mít ani co by psovi hodil, žil už jako v horečce či jako ve snách. Byl z toho pachtění celý nemocný, ženu jako by ani neviděl, v jeho domě se žilo čím dál tím hůr a zanedlouho mu zbývalo sotva na jídlo pro děti. Poslední zbytky peněz se mu rozkutály pod rukama, Rotlev si začal půjčovat a nedbal už vůbec na nic. Nakonec už neměl ani na výplatu horníkům, a ti za darmo kutat nechtěli. Kverkové a perkmajstří se ho pokoušeli přesvědčit, aby zanechal kutání, dokud je čas, ale jako by hráč na stěnu házel. Rotlev možná věděl, že mají pravdu, ale přiznat to nemohl, protože mu nic jiného nezbývalo a nic než nález bohaté žily ho už nemohlo zachránit.

Nakonec zůstal v dole sám, ale ještě se nevzdával; ve světle lojové svíčky sám kopal v podzemní štolu, sám točil rumpálem, kopal a kopal, až padal únavou, ale všechno bylo marné.

Jednou se tak zase chystal na cestu do Jílového; věděl, že je to už jedna z posledních cest a neměl zdání, co se stane potom; anebo to věděl až přes příliš dobře. Sedlal už koně, když k němu přistoupila jeho žena. Dovedla si představit možná ještě líp než její muž, co je čeká v nejbližší době, avšak neřekla už jediné slovo námítky. Rozloučila se s Rotlevem a podala mu pro štěstí svůj svatební šlojíř, bílý závoj protkávaný zlatem: poslední cennou

věc, která jim zůstala v domácnosti a kterou si Rotlevova žena dlouho ukrývala jako nejvzácnější památku na štastné doby: dostala ji kdysi dálno od svého muže v den svatby. Rotlev poděkoval, závoj prodal a stržil za něj třechu peněz. Lehko mu při tom nebylo, ale jinou cestu už neviděl.

Koupil si nejnuttnejší nářadí, vrazil želízko a mlátek, vydal se do Jílového a začal kopat znova. Už ani sám nevěřil, že bude mít štěstí, ale nechtěl se vzdát, a hluboko pod zemi při mihotavém světle bušil bez nejmenší naděje do skály, až jiskry odletovaly. Pot se z něho jen rímal, Rotlev kopal a kopal, ztratil představu času, v hlavě měl prázdro, ale pořád se ještě nevzdával, protože věděl, že jakmile jednou přestane, bude konec všemu, konec navždy.

A právě tehdy se stalo, že narazil na žílu zlata. Zpočátku nechtěl věřit vlastním očím, ale bylo to opravdu zlato. Rotlev se bál, že zlatá žila povede zase do hlušiny, že je to jen poslední výsměch osudu, ale kopal dál. Avšak žila byla silnější a silnější, a to už Rotlev věděl, že konečně nalezl, co hledal.

Z prvního výtežku kupil zpátky šlojíř a vrátil ho své ženě. Potom dal prohloubit důl i vykopat nové štoly a ukázalo se, že nová žila vede k dalším a že důl je nečekaně bohatý; na památku té štastné chvíle mu dal Rotlev jméno Slojíř a pod tím jménem se stala jeho jílovská jáma proslulá po celých Čechách.

Rotlev znova zbohatl, avšak pověst nepraví ani slovo o tom, zda se k němu s bohatstvím vrátilo i štěstí.

O jeho dalším osudu nevíme nic více, než že si dal přestavět svůj dům na Starém Městě a vyzdobil ho věžičkami, arkýři i podsíniemi; a byl to palác tak pěkný, že se mu v té době v Praze málokterý vyrovnal.

Když pak Rotlev zemřel, král Václav přestěhoval do jeho domu univerzitní kolej, jež nesla jméno po císaři Karlu. V krásném paláci, který dal vystavět Rotlev za jílovské zlato, byly učebny studentů i světnice profesorů; od té doby byl Rotlevův dům několikrát přestaven a rozšířen, až z něho zbyl jen starodávný arkýř.

Na památku Karlovu nese dům název Karolinum, a nikdo už neví, že na začátku všechno byl svatební závoj jedné malé štastné ženy.

O sličné paní Amálce

Za časů Lucemburků patřilo k vážným pražským živnostem i remeslo řeznické. Jen na Starém a Novém městě bylo v té době na dvě stě masných krámů, na Malé Straně jich bylo čtrnáct, a také na Hradčanech živnost řeznická utěšeně zkvetala. Mezi majitele staroměstských masných krámů, jež stály ve Staré Haštalské nedaleko kostela svatého Jakuba, patřila i paní Amálka. Byla to mladá žena krásné tváře, v těle útlá jako vrbový proutek; po celý den chodila jen ve střevíčcích ze safiánu a byla tak jemná a křehká, že vypadala spíš jako hráčka než živé stvoření. Svým ramenatým a hranatým druhům z cechu řeznického se nepodobala ani v nejmenším, ale kupodivu živnosti rozuměla a dobré se jí dařilo; od rána do večera běhali po Starém Městě její tovaryši a chasnici s lískačemi na hlavách a hlasitě nabízeli maso vepřové i telecí, skopové i kozlí, lůj jádrný i nejaderný, a paní Amálka jen počítala výdělky. Jedna věc však Amálku přece jen trápila; leckterý řeznický synek si dělal záslusk na její pokladnici, ale když se měl dopravovat ucházení o ženicha tak útlou, vždycky si to nakonec rozmyslil. Řeznickou širočinu Amálka sotva uzdvihla, a když se ukázala v obchodě, měla vždycky slzy na krajíčku. Všechni na Starém Městě věděli, že kdysi chodíval za pannou Amálkou mladý student; zamiloval se až po uši a totíž se kolem jemného stvořeněčka tak

dlouho, až panna Amálka docela ztratila hlavu. Odmitala šmahem všechny ostatní ctitele, zavrhlala i zámožného krejčíka z Malé Strany a měla oči jen pro svého studenta. Tu a tam mu podstrčila i něco peněz, aby mohl studovat, a zamilovaný student se nakonec rozhodl, že své lásku poví o ctitech, které mu svíraly srdece. Napsal ji dlouhé zamilované psání a zasunul je do prosebného listu, jaký ji čas od času posílal.

Avšak Amálka nepochopila; nedovedla si srovnat v hlavě, že ty dva listy patří k sobě, napadlo jí, že zamilovaný dopis patřil do jiných rukou a že se dostal do přeuctivého prosebného psání jen omylem. Zle se proti mladému mendikovi zatvrtila, poslala mu po služce poslední výpomoc a vše ho už nechtěla vidět. Zamilovaný student si neuměl náhlou změnu vysvětlit, nějakou dobu se trápil, posílal Amálce nové a nové dopisy, ale ty se mu vracely nečtené zpátky. Pokládal to za zradu a odmítání, a protože nemohl a nechtěl bez Amálky žít, jednoho večera se zastřírel.

pokoji a bála se, že jí srdce vyletí z hrudi. Vážila své rozhodnutí, přemýšlela, ale ať přemýšlela sebevíc, všechno v ní její úmysl jen potvrzovalo: měla už dost těch nafintěných ramenatých mládenců, kteří ji nemotorně žádali o ruku a v očích jim bylo vidět, že myslí spíš na peníze než na Amálku; viděla v okolí mnohokrát, že se po svatbě sladká slívka námluv rozplynula jako dým, včerejší milenci zapomněli přes noc na něžné sliby a v hlavě méli jen a jen plnou pokladnu.

Když drotár odevzdal práci, Amálka poděkovala a nabídla mu, zda by nechtěl zůstat pod její střechou. Chlapec se zarazil, považoval její slova za žert, ale když uviděl, že Amálka mluví vážně, myslil si, že se stal zázrak. S radostí souhlasil a ochotně slíbil, že jí odevzdá všechny peníze, které od té chvíle vydělá.

Amálka se poprvé po dlouhém roce usmála a jen mávla rukou.

Od té doby bydlil drotár v jejím domě. Byl to chlapec pilný a veselý, i když trochu nesměl. Uctíval svou paní jako světicu a byl na vrcholu štěstí, když se s ní Amálka dala do řeči. Vyprávěl jí o svém Slovensku, o chudé vesnicí v horách, o mužích a chlapcích, kteří s prvním jarem odcházejí do světa, aby přinesli do chalupy trochu peněz, o řekách a lesích, o salaších a starých zvycích svého domova.

Jednoho večera tak seděli u stolu a drotár vyprávěl, rozohňoval se stále více a více, a ztichlá Amálka jen pozorně naslouchala. To už byla dávno rozohnutá.

Když chlapec vstal a popřál jí dobrou noc, Amálka se na něj usmála a zeptala se, zda by ji chtěl za ženu.

Chlapec zůstal stát, jako by do něj udeřil blesk. Nevěděl, co má odpovědět, jenom se těše usmíval, protože pokládal Amálčin návrh za chvílkový rozmazmar a žert, ale když Amálka svou nabídku opakovala, vylekal se tolik, že div z jejího domu neuprchl. Amálka ho prosila, aby si do zítřejšího dne všechno rozmyslil, a znova prohlásila, že svůj návrh myslí vážně.

Tu noc nespal drotár ani Amálka; oba přecházel ve svých jizbách sem a tam a vážili všechna pro i proti tak dlouho, dokud se nezačalo rozdenovat. Ráno se objevil chlapec před krásnou paní, klešl na kolena, rozpráhl ruce a řekl plaše:

„Zústanu s vámi, když chcete, a budu ten nejšťastnější člověk pod sluncem. Mám jen jedinou prosbu: vezměte si mě, ale mou maměnku taky!“

Amálka souhlasila, koupila drotárovi překně šaty a mladý muž se vydal pro svou matku.

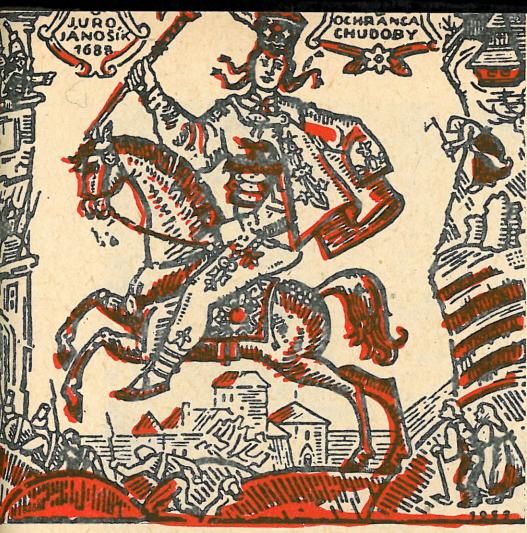
Sotva odjel, pustila se Amálka do práce. Safiánové střevíčky pohodila do skříně, pomáhala služebným uklízet a chystala svatbu; a byla tak pilná a pracovitá, že ji nikdo nemohl ani poznamat a všichni si mysleli, že ji posedla nějaká nemoc anebo že ze samého žalu a samoty ztratila rozum. Po čtrnácti dnech se objevil v domě drotár se svou matkou. Za tři dny se slavila svatba, a dlouho se po celém okolí nenufalo o ničem jiném, než o mladých novomanželích. Bývali nápadnici skřípeli zuby, lamentovali, vyčítali si, že nebyli dost vytrvali, ale pozdě bycha honit; z panny Amálky se stala mladá žena, která štěstím jen zářila.

Tak žili oba manželé klidně a spojeně tři roky. Třetího roku na podzim mladý muž začal kašlat, uleh a už nevstal: chudé živočyt, plískanice dlouhých cest i hlad vykonaly své dílo.

Amálka ho dlouho a hořce oplakávala, stařičkou matku si nechala u sebe a už se nikdy nevdala. Ve dvoře před okny svého bytu dala postavit kašnu a nad ní vytesat v kamennou podobu svého muže, jak vypadal tehdy, když ho poznala: v chuděkém šate drotáru, s mošnou a s náčiním, jímž si vydělával na živobytí.

Dům sličné Amálky stával přímo na proti staroměstským masným krámům; teprve po letech ho zborili a s ním zanikla i kašna se sochou chlapce, který přišel na Staré Město z dalekých hor za chlebem a nakrátko tam našel štěstí.

(Z části STARÉ MĚSTO)
Ilustrace Cyril Bouda

Jánošík — ochranca chudoby, obraz národného elca Ľudovíta Fullu

Tak či onak, Huncagovi nepomohli vylúpené oči Zuzky Jánošíkovej.

Už v zime sa ich pomocou pokúšal objavíť poklady. Márne. Nádejal sa, že v jánskej noci sa oči rozhoria vševidiacim svetlom a povedú ho do podzemných skryší zlata, striebra a dragokamov.

Ked' ho chytili v lutišských horách, stípal, či oči neobjavia. Mal ich zašité v špičkách krpov. Boli by ho zato vzali na mučidlá. Ked' sa však Lehocký vyjavil so svojou nenávisťou k Jánošíkovi — prestal mat Huncagu obavy. Pravda, vylúpené oči zatajil, ale slúbil zlákať Jánošíka do pasce. Alebo že ho zabije sám a prinesie Lehockému jeho hlavu.

Sotva Huncagu pustili na slobodu, hľadeli byt čím ďalej od Rozsutca. Ne rád by sa bol dostal Jánošíkovi do rany. Najprv sám, potom s jedným-druhým sebe podobným zblíhal, kaže šiel. Surovo. Bez rozmyslu. Často len kvôli pôžitku.

V Hovaldovských horách, ktoré sú už samy osebe stramotné a ludia sa im vyhýbajú, naďabil na kováčovho syna z Veľkého Bobrovec. Všelijako ho zneužil a potom zabil.

Troch važeckých gázdov s plnými fúrami zbožia zastavil, odohnal im kone a vozy zapálil.

Z ničoho nič sa rozbesnel na salaši v Revúcej, kde ho bača bohatu uhostil. Zavrel ho s valachmi do salaša a v košiari zabíjal ovce dotial, kym vládal.

Všetko toto kynoženie dával Huncaga na vrub Jánošíkovi.

— Ja, Juro Jánošík z Terchovej, nebojím sa boha, ani pekla, tobôz nie teba! — reval na každého prepadnutého. Viackrát nezabudol zdôrazniť: — Predo mnou, Jurom Jánošíkom z Terchovej, sa pol Uhorska trasie! Tras sa aj ty, úbožiak!

Preto kym v Turčianskej, Oravskej i Trenčianskej stolici šiel o Jánošíkovi chýr ako o dobrodincovi, v Liptove, Gemeri a na Pohroní jeho meno budilo hrôzu.

Ked' sa Huncaga dozvedel, že v novéj klenovskej krême vyhráva akýsi zázačný gajdošik, huplo mu do hlavy, či to nebude jeho známy konfábel.

Bol, no veľmi sa mu nepriznával. A hned' šepol, aby ho nenažíval Gajdošikom, ale Drozdom.

Neinakší bol krémár. Odtiahol drahťavého do kúta.

— Nemal by si mi tu chodiť, Huncaga, — chmúril sa Uhorčík.

— Nie som Huncaga, som Turiak, ako si ty Mravec.

— Dobre, Turiak, dám ti zajest a vypíť, ale potom zbohom.

— Krémá je pre každého.

— Nie tátó.

— Co sa s tebou porobilo, Mravec? — vyškieral sa Huncaga. — To ta tam-tam erdegbaba tak preináčila?

Spoza šenku žiarivo strichla Sarandonka, s kym jej muž vedie takú tajnú zhovárku. Pohybovala sa ťažko, život mala vysoko vzdutý. Jej čas môže nastáť každú chvíľu.

— Neboj sa, žena sa ti nič nedozvie.

— Radšej keby ťa tu nevidela.

— A tento? — vyhrnul nos proti Gajdošikovi.

— Gajduje, ludia ho radi počúvajú, dá pokoj.

— Cože, i ja dám pokoj, ak dajú mne, — prižmúrili krvavé oči a stiahol nad ne šírak. Odišiel ku Gajdošikovi.

— Neboj sa, žena sa ti nič nedozvie.

— Radšej keby ťa tu nevidela.

— A tento? — vyhrnul nos proti Gajdošikovi.

— Gajduje, ludia ho radi počúvajú, dá pokoj.

— Cože, i ja dám pokoj, ak dajú mne, — prižmúrili krvavé oči a stiahol nad ne šírak. Odišiel ku Gajdošikovi.

Ked' sa stal Jánošík kapitánom, po kračoval v hľadaní Huncagu-Turiaka a Gajdošika, ktorí mu oslepili a orabovali sestru. Turiaka nakoniec chytili nevoľníci-utečenci a odovzdali vrchnosti. Uvoľnil ho však Lövenburgov drabant Lehocký, ktorému slúbil pomoc pri lapení Jánošíka. Medzitým rodičia Zuzky Nekorancovej, nahovoreni Lehockým, vydávajú dcérę za starého a hľuchého mlynára. Po svadbe sa Lehocký vracia do opusteného mlyna a obtažuje Zuzu, ktorá v strachu pred chlupníkom skočí do Váhu a utopí sa. Jánošík pochová milú a čoskoro sa mu podarí lapiť i Lehockého, ktorý sa — priviazaný k mlynárskemu kolesu — nakoniec prizná, že zapričinil Zuzkinu smrť a nastrojil s Huncagom pascu na lapenie Jánošíka...

Milan

Férko

JÁNOŠÍK

úryvok 6

skúsil sa zahnať. Naozaj to nešlo. Preložil si ju do lavice.

— Cože, len som ťa poškrabal? — skrikol Huncaga, ked' zbadal zakrvavenú košelu. — Tak dotaneš ešte jednu!

Vytiahol druhú pištolu a zamieril.

Túto ranu Juro už nečakal zmeravený. Uskočil, chmatol stolček a šmaril do Huncagu.

Nezasiahol, ale aspoň odvrátil smrteľnú gulku. Nečakal, kým sa dym celkom rozplynie. Vedel, že Huncagu stačí nastrásiť. Je to zbabelec. Musí s ním chytrou. Už aj kvôli rane. I ľudom. Strelba dedinu iste vypláší, zbehnú sa, bude zle.

Pri pravom údere sa skzila valaška po Huncagovom pleci.

Predsa len lavá ruka nie je pravá!

Lenže aj tú musel použiť. Chtyl stolček a odrážal Huncagove výpady, preháňal po krémre. Jeden stôl za druhým, jeden stolček za druhým odhadzoval za seba, aby získal volný priestor.

Zahnal Huncagu do opačného kúta, kde sa krčil Gajdošik. Zbabelca držala zúrovosť.

— Prečo po mne pasieš, sviňa! — drchal cez vylámané zuby. — Ja som tvojej sestre oči nevylúpil. To tamten! — ukázal do kúta.

Akiste chcel odlákať Jánošíkovu pozornosť, lebo hned zaútočil.

Juro bol v strehu. Straňne lutoval, že nemôže držať valašku v pravici. To by bol iný tanec. Taktôľ musel dbať, aby mu Huncaga nepretal porisko. A stolčekom — kolko vládal — odrážal Huncagovu šablú. Lenže pravica ochabovala. A vonku sa dvihal krik a huk.

V zúfalom odhodlaní šmaril stolček do Huncagu a zároveň skočil dopredu. Tresol do šable blízko rukoväte. Musiel zasiahanú aj Huncagove prsty. Drchťavý pustil zbraň a strašne zavýl.

— Pištolu!

Pripárený Gajdošik hodil pištolu medzi Jánošíka a Huncagu.

Turiak šmaril do Jura lavicu a zmcenil sa zbrane. Namieril na prígnaveného, bezmocného soka a vypálil.

Jurom prebehla smrť,

Nestačil sa ani zohnúť, ani uhnúť, ani zakryť.

Vzápäti šťastné povedomie; žijem. Huncaga netrafil.

Zviechal sa a čakal, kym sa rozplyne dym.

Ked sa kúrnava dvhla, na podlahe ležal Huncaga v kaluži krvi.

Ako je to možné?

Pozrel na Gajdošika. Schoval sa za gajdy.

Čo sa stalo?

Neveriacimi očami zahľadený na Huncagovu mrtvolu si nevšimol, že dvere z dvora sa tisík otvorili a za chrbát sa mu prikradli pandúri. Len čo sa vystrel, zo traja sa naňho vrhli.

Ruval sa, bil, kopal, zápasil.

Bez valašky a s jedným poraneným bokom nevládal odolať desaťnásobnej presile.

Zvalili ho na zem, poviazali.

Škrípal, vyplúval krv a preklinal vlastnú neopatrnosť.

Nemysel na hrôzu, čo ho čaká.

Iné ho trápilo.

Kto ma zradil?

Gajdošik?

Uhorčík?

Bolo to na Mitra roku tisíc sedemsto desať.

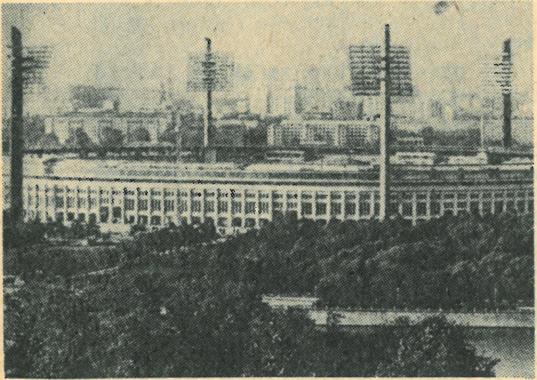

Pohľad na olympijskú dedinu, kde budú bývať účastníci hier

Snímky: CAF-TASS, APN

Už iba niekoľko dní nás delí od významného okamžiku, kedy nad Moskvou zahorí olympijský oheň, ktorý zaháji XXII. letné olympijské hry. Budú to prvé hry v socialistickej krajine. Aj keď niektoré západné krajiny so spojenými štátmi sa snažia urobiť z nich nástroj politického nátlaku a vyhlásili bojkot tohto veľkého športového podujatia, hry sa uskutočnia v

Ústredný štadión V.I. Lenina na Lužnikoch v Moskve

stanovenom termíne, súhlasne s roz- hodnutím Medzinárodného olympijského výboru. V dňoch od 19. júla do 3. augusta 1980 na športových objektoch Moskvy, Tallina (kde sa budú konáť olympijské regaty), Kyjeva, Leningu- gradu a Minska (kde sa uskutočnia kvalifikačné futbalové stretnutia) budú zápoliť tisíce športovcov sveta vo 203 súťažiach a 22 športových disciplí- nách.

Kým však k tomu dojde, pretekári jednotlivých krajín sa na hry intenzívne pripravujú. V polsku sa tejto poslednej fázy priprav zúčastnila vyše 600-členná skupina športovcov. Aj keď v momente písania týchto riadkov — dva a pol mesiaca pred začiatom hier — ešte nie je známe zloženie olympijského družstva, možno už predsa vymeno- vat niektorých pretekárov, ktorí si svojimi výkonomi zaistili olympijský štart. Patrí k nim o. i. mnohonásobná olym- pijská medailistka Irena Szewińska, ktorá na OH vyštartuje po piaty raz, svetová rekordérka na 100 m prek. Grażyna Rabsztynová, olympijský vítaž z Montrealu v skoku do výšky Ja- ciek Wszoła, moderný pätbojár Janusz Peciak, zápasníci Lipieniovci.

Všimnime si však hlavné arény hier — moskovské športové objekty. Väčšina z nich bola hotová už v min. roku a prešla generálnou skúškou počas VII. letnej spartakiády národov ZSSR.

Olympijské hry otvoria na Ústrednom štadione V.I. Lenina na Lužnikoch s hľadiskom pre vyše 100 tis. divákov, ktorý bol podrobnený generálnej modernizácii. Uskutočnia sa na ňom o. i. preteky v ľahkej atletike, futbalové stretnutia a jazdecká súťaž o Pohár národov. Na Lužnikoch sa nachádza aj Palác športu (13. tis. divákov) určený pre gymnastické súťaže, ako aj plaváreň, kde sa budú konáť zápasy vo vodnom póle. Okrem toho tam vybudovali krásnu, univerzálnu halu pre 12 športových disciplín, ktorá počas hier bude slúžiť volejbalistom a volejbalistkám.

V severozápadnej časti mesta vybu- dovali pre potreby hier celý komplex Krylatské, ktorý zahrňuje umelý kanál s veslárskymi a kajakárskymi dráhami, krytú cyklistickú dráhu (4 tis. div.), najmodernejšiu strelnicu pre lu- kostrelcov a 13,5 km okruh pre cestnú cyklistiku. Nedaleko na štadióne CSKA a Pionierskom štadióne pri

Leningradskom prospektke, kde boli vy- budované aj dve nové športové haly, budú súperiť šermiari, zápasníci v obroch štýloch, basketbalisti, moderní pătbojári, pozemní hokejisti, hádzanári a futbalisti jednej kvalifikačnej sku- piny.

Pri Prospekte mieru bola postavená krytá plaváreň s dvoma bazénmi pre plavecké súťaže a skoky do vody. Da- lej najväčší na svete krytý štadión pre 45 tis. div., ktorý zvukotesnou stenou rozdelili na dve časti a bude slúžiť basketbalistom a pătiarom. Spomeňme ešte hipodróm v Bicevskom lesnom parku, novú halu v Izmirove pre vzpie- račov, zmodernizovanú halu pre há- dzanárov v neďalekých Sokolnikoch a strelnicu v Mytiščich — jediný olym- pijský objekt mimo hranic veľkej Moskvy.

Napokon — aby opis olympijských objektov bol úplný — nemožno opomenú ani olympijsku dedinu, o ktoréj predsedajúci MOV lord Kilanin povedal, že patrí k najkrajším a najfun- kenejším v dejinách novodobých hier. Po skončení hier bude tvoriť jedno z moskovských sídlisk.

J.Š.

Hviezdy svetovej estrády

SBB

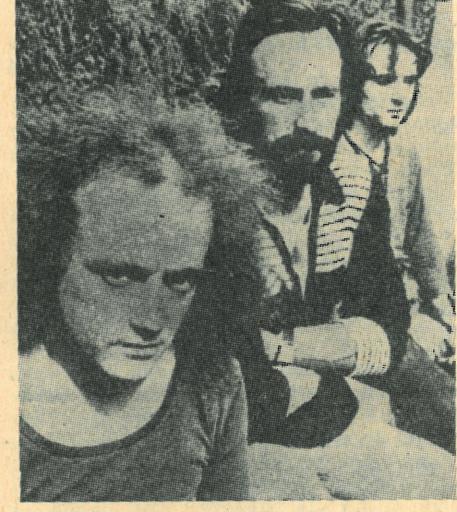
Tento stručný názov má zaujímavá trojčlenná skupina zo Slezska, ktorú dnes mnohí milovníci a znaleci mládež- nickej hudby považujú za skupinu č. 1 v Poľsku. Vznikla v r. 1971 a začala pôsobiť pod názvom Silesian Blues Band. Jej zakladateľom bol znamenitý hudobník Józef Skrzek, ktorý pred- tým hral v skupine Breakout. Čoskoro

po založení sa o skupinu začal zaujímať Czeslaw Niemen a tak bola pre- menovaná na Skupinu Niemen. Napoko- kon v Januári 1974, už po odchode Nie- mena, prijala dnešný názov SBB podla začiatocných písmen svojho hesla: Szu- kaj, Burz, Buduj (Hľada, búraj, bu- duj).

Skupina sa vo svojej tvorbe opiera v značnej miere o sleský folklór. Túto jej príznačnú črtu označili zahra- niční kritici termínom „silesian sound“, ale pre skupinu znamená skrátka am- bicioznu, modernú hudbu. Jej hodnotu vysoko ocenil jeden z najautoritatívnej- ších anglických hudobných časopisov Music Week, ktorý zároveň uznal SBB za najlepšiu skupinu r. 1975 v Po- slku.

Nebolo to prehnané ocenenie. SBB vela koncertovala nielen doma, ale i v cudzine, o. i. v Československu, NDR,

NSR, Belgicku, Dánsku, Holandsku, Rakúsku, Svađiansku a Švédsku a všade si získala veľké uznanie a popu- laritu, vari najväčšie zo všetkých pol- ských skupín. Pekným úspechom bolo získanie Grand Prix na medzinárodnom televíznom festivale v Knokke (Belgi- ko). SBB nahrala niekoľko dlhohrajú- chich platní pre firmy Intercord a Poly- dor v NSR, ako aj pre Supraphon v ČSSR a Amigu v NDR — všetky mali veľký úspech. V Poľsku im vyšlo vý- še desať platní, v tom šesť dlhohrajú- chich, o. i. So slovom bežím k tebe, ako aj Pamäť. Z najznámejších šlágrov skupiny spomíname aspoň Z ktorých krv moja krv a Šťastní z mesta N. Skupina SBB vystupuje v zložení: vedúci a skladateľ Józef Skrzek (kla- vesové nástroje, husle, basová gitara, spev), Antymos Apostolis (gitara) a Je- rzy Piotrowski (bicie nástroje).

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje znamenite- českého speváka, ktorý viackrát vystupoval aj v Poľsku. Začína pred 15 rokmi v pražskom divadle Rokoko. Vyšlo mu viac platni, z ktorých naj- väčší úspech mala vari LP-platňa To- mu, kdo nás má rád. Z jeho najzná- mejších piesní hodno spomenúť Nauti- lus, Joríku a Potulný hráč. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie.

V Živote č. 4/80 sme uviedli sní- mu vynikajúceho českého herca Vladimíra Menšíka. Knihy vyžrebovali: Eva Solická z Bielostoku, Ján Urban z Kra- kova.

ON A ONA

F.R. Chcel by som vedieť, aké zásady platia pri predstavovaní, kto sa komu, kedy a ako predstavuje?

Tažko by bolo uviesť všetky prípa- dy v pracovnom budú spoločenskom prostredí, kedy dochádza k predstavovaniu. Uvediem len niekoľko všeobec- ných zásad. Predstavovanie má za účel zoznámiť sa s nejakou osobou budú osobami, ak je na obidvoch stranach o to záujem, alebo ak si to okolnosti vyžadujú, prípadne sa očakáva, že bliž- šie zoznámenie bude hrať úlohu aj v budúcnosti. To znamená, že v mno- hých prípadoch sa predstavovať nemusí, hoci došlo k rozhovoru napr. vo vlaku, reštaurácii a pod., ak tento rozhovor zostáva v lahej, spoločensky nezávaznej rovine.

Poradie pri predstavovaní je podobné ako pri pozdravení, teda mladší sa

predstavuje (buď ho predstavujú) star- šiemu, muž žene, podriadený nadriade- nému. Toto pravidlo a vôbec predsta- vovanie vyplýva z úcty k starším oso- bám a ženám, lebo práve ony majú prá- vo prvé vedieť s kým hovoria. Pravidlá slušnosti vyžadujú, aby sme pred predstavením sa požiadali o dovolenie napr. formou otázky: dovolte, aby som sa predstavil?

Pri predstavovaní dochádza zvyčajne k podaniu ruky. Tu však pozor! Muž, ktorý sa prvý predstavuje žene, nepo- dáva jej prítom súčasne ruku, ale vý- ká, až mu ju prvá podá žena. Podobne starší mladšiemu atď. Ženy a star- šie osoby môžu podať ruku aj posedia- čky.

Nakoniec ešte jedná zásada: pri predstavovaní malí by sme vysloví svoje meno zreteľne (tak isto osoba predstavujúca mená obidvoch predsta- vovaných), aby sme partnera neuviedli do rozpakov tým, že by sa nás musel opäť pýtať na meno.

TETA DORA

DIETA

(úryvok)

Už mnohé služby rada vykonáva,
sama mi ide kúpiť cigarety.
O tridsať rokov mladšia hlava
učí sa slabikovať prvé vety:
ráno nero núra

Ked' bude trhaf z kalendára stránku,
na ktorej bude číslo 2000,
môže mať dcéru Janku, vnučku Janku
a ďalej budú snovať pradivá.

Vtedy už budú mnohé veci skutkom,
ktoré dnes ešte v kuklách mozgov spia,
zapavúčené maloverným smútkom
na zarosenom čele predvoja.

Prítomnosť bude dávno minulosťou
a nás boj bude dávno vyhraný.
Zložitosť naša dávno bude prostou,
špendlíkom priplchnutá na strany.

Nápisov nové budú na trafikách
a nové bánske neón vysvetli
do noci mesta snehového ticha,
inscenovaného pre deti.

Pre deti detí našich, pre ich deti,
ktoré sem prídu prstom po riadku,
po refazovom moste prvej vety
pohladíť jazvy nášho začiatku.

JIŘÍ TAUFER

O nekonečných končinách dětství

V zaumné řeči ententýn
sypou se hrášky rakatýny,
zatímco lesní terpentýn
napouští luční strakatiny.

Za plotem vydechuje kmín.
A rudý kohout v okru hliny
pod nebem lesklým jako cín
napodobuje okariny.

Ó, bývalo tak nedělně
v té opuštěné cihelně
s báněmi vos a hnizdy zmijí,

kde šplhával jsem na komín
s výhledem na kraj Laskomin
s bezcestím dětských Tramtárií.

slovník Života

POĽSKY SLOVENSKY ČESKY

(70)

gorszyciel	pohoršovateľ
gorszyc	pohoršovať
gorycz	horčosť
goryl	gorila
gorzalka	pálenka
gorzalczany	pálenkový
gorzeć	horieť, planuť
gorzelnia	liehovar
gorzelniany	liehovarský
gorzelnik	liehovarník
gorzkawy	nahorklý
gorzki	horký
gorzknąć	horknúť
gorzkość	horkost
gospoda	hostinec
gospodarka	hospodárstvo
gospodarczy	hospodársky
gospodarność	hospodárnosť
gospodarny	hospodárny
gospodarować	hospodáriť
gospodarstwo	hospodárstvo, gázdovstvo, majetok
gospodarz	hospodár, gázda, pán domu
gospodarzyć	hospodařit
gospodynii	gázdiná
gosposia	gázdinka

gościc	hostiť; byť
gościcie	hosťom
gościna	reumatizmus
gościnięc	návštěva;
gościnnosć	pohostenie
pokój gościnny	cesta; darček
gośce	z cesty
gotować	pohostinnosť
gotowamy	pokoj pro hosta
gotowość	návštěvník,
gotowy	host
gotówka	varíť
góra	varený
góral	pripravenosť
góryka	pripravený
górnictwo	peňažná hotovosť
górnik	vrchol
górnolotny	horal, goral
górný	horal
górować	pahorek
górska	baníctvo
górnictwo	baník
górnik	vzletný
górnolotny	horní, vrchný
górný	prevyšovať,
górować	vynikať
górska	horský
górujący	prevládajúci

LUDIA ROKY UDALOSTI

HISTORICKÝ KALENDÁR (2)

DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

Týždeň po obsadení Čiech a Moravy a rozšírení svojich vplyvov aj na Slovensko Hitler uznal, že nadišiel čas pričleniť Gdansk priamo k ríši. Tým sa začala nová fáza poľsko-nemeckej politickej konfrontácie, ktorá vyústila priamo vo vojne.

Ako vieme, Gdansk bol od 15.XI.1920 slobodným mestom s obmedzenou suverenitou v prospech Ligy národnov a Poľska v oblasti zahraničnej politiky, vojenskej obrany v prípade agresie atď. Ligu národnov reprezentoval jej Vysoký komisár, ktorý mal právo riešiť sporu, a splnomocnencom poľskej vlády bol Generálny komisár PR. Gdansk spájala s Poľskom aj colná únia a Poľsko získalo v jeho prípade dôležité výsadu. Okrem toho Poľsko malo na území poloostrova Westerplatte pri Gdanskom zálive nedaleko vchodu do prístavu vojenský prekladkový sklad streliva so 182-členným strážnym oddielom. V Gdansku bola aj Poľská pošta, naproti tomu s nemeckým štátom ho nespájali žiadne právne vzťahy. Zato 90% obyvateľstva Gdanska tvorili Nemci, ktorí sa snažili o návrat do hraníc ríše, čo by znamenalo odsunutie Poľska od ústia Visly. Moc v Gdansku vykonával Senát slobodného mesta, ovládnutý od volieb v roku 1933 hitlerovskou stranou, ktorá napriek rozhodnutiu Versailleskej zmluvy založila v tomto meste vlastné vojenské oddiely (Heimwehr). Tuná je niekoľko významných udalostí súvisiacich s krízou vyvolanou Hitlerom na pozadi Gdanska, ktorá predchádzala útok Nemecka na Poľsko.

1939

21.III. Nemecký minister zahraničných vecí Joachim von Ribbentrop v rozhovore s poľským velvyslancom v Berlíne Józefom Lipským požiadal v prudkej forme o „konečné vyriešenie“ poľsko-nemeckých otázok pripojením Gdanska k ríši a utvorením koridoru cez poľské Pomorie medzi Nemeckom a Východným Pruskom, cez ktorý by prechádzala autostráda patriaca Nemecku a viac-koľajnicová železničná trať. Túto požiadavku Nemci predložili už po štvrtýkrát (prvýkrát 24.X. 1938), ale tentoraz bolo to už oficiálne ultimátum. Ribbentrop žiadal súrne definitívnu odpoveď.

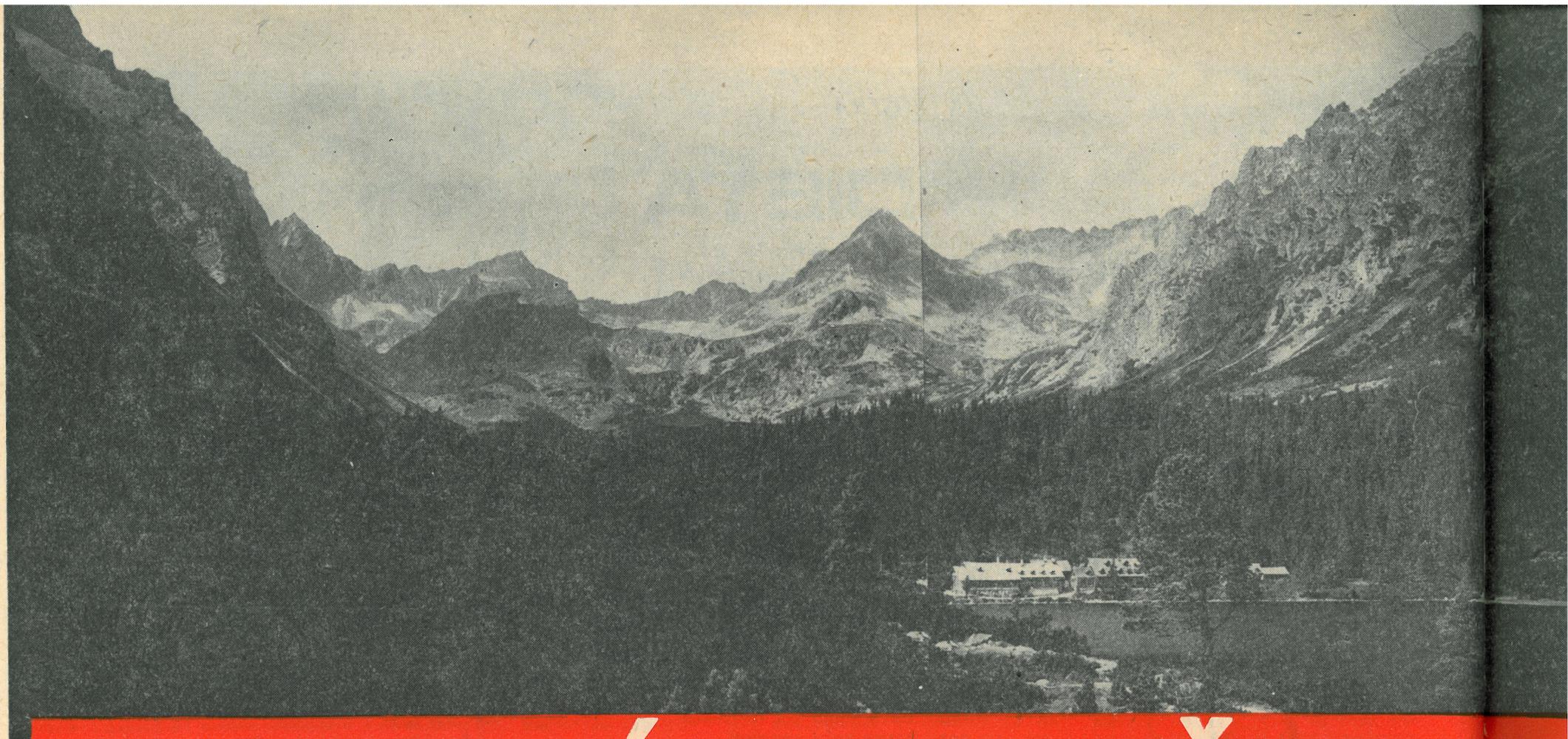
26.III. Velvyslanec Lipský odovzdal Ribbentropovi odpoved Poľska, ktoré definitívne odmietlo nemecké požiadavky vo veci Gdanska a výstavby exteriérlného koridoru. Ribbentrop mu ostro odpovedal: — Ak Poľsko naruší suverenitu slobodného mesta Gdansk, budeme tento fakt považovať za narušenie nemeckých hraníc. Ten istý deň ríšsky minister propagandy Joseph Goebbels prikázal nemeckej tlači, aby rozpútala vlnu propagandy o Gdansku a domnieľom prenasledovani nemeckej menšiny v Poľsku. Bol to taký istý propagáčny chyták, aký Hitler použil už voči Rakúsku a Československu. Ale svet sa zatial naučil správne hodnotiť význam správ goebbelsovskej propagandy. V Nemecku sa zároveň rozhýbalia hitlerovská vojenská mašinéria.

28.III. Józef Beck, poľský minister zahraničných vecí a hlavný realizátor zahraničnej politiky druhej poľskej republiky vystríhal nemeckého velvyslance vo Varšave, grófa Moltkého, že „akákolvek intervencia nemeckej vlády smerujúca k zmene status quo v Gdansku sa bude považovať za agresiu namierenú proti Poľsku.“ Beck však zároveň naznačil, že je pripravený začať rokovania v tejto veci.

Vzhľadom na konkrétny konflikt s mohutnou silou Nemecka sa Poľsko ocitlo vo veľmi ľažkej situácii. Jeho sused s juhu a prirodzený spojenec — Československo už neexistovalo a spolupráca so ZSSR vôbec neprichádzala do úvahy v plánoch zahraničnej politiky poľskej vlády. Francúzsko, s ktorým Poľsko malo od roku 1920 zmluvu o vzájomnej pomoci — ako dokázal príklad Československa v roku 1938 — bolo neistým spojencom. V tejto situácii Beck hľadal ďalších spojencov a obrátil sa na Anglicko, v súvislosti s čím koncom marca prijal pozvanie na návštěvu do Londýna.

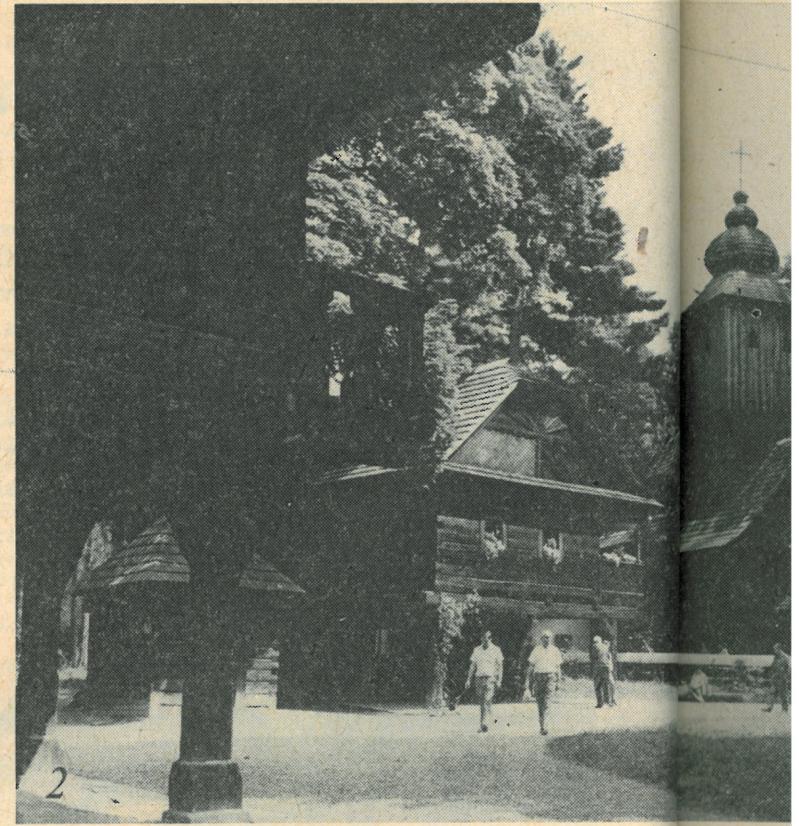
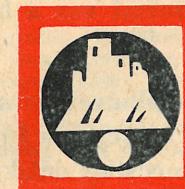
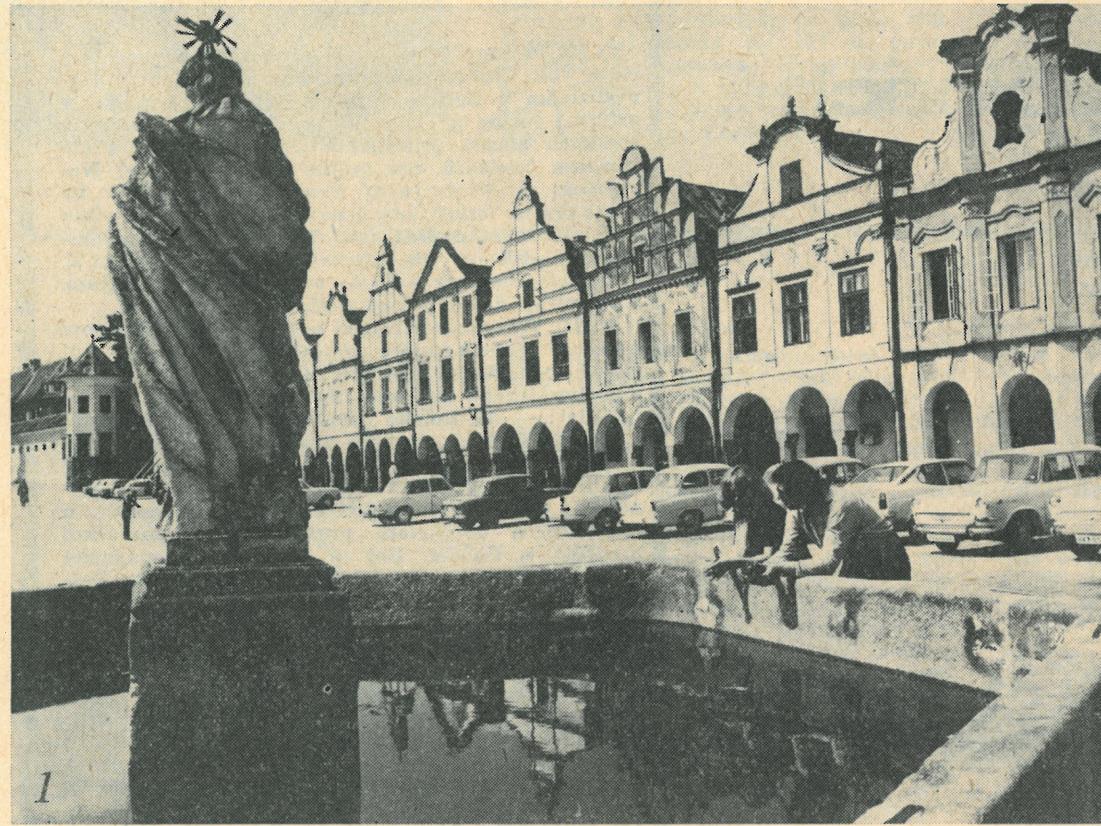
V tomto čase bol Londýn plný vojnových poplatkov. Prichádzali správy, že k nemeckému útoku na Poľsko môže dojsť v každej chvíli. Pred západnými štátmi sa ďotala možnosť, že ríša získa hegemoniu nad Európou. Zároveň došlo k reorientácii v britskej politike. Predseda vlády Veľkej Británie Neville Chamberlain, ktorý svojimi ústupkami sa pričinil o podpísanie Mnichovskej zmluvy v roku 1938 už pochopil, že politika ústupkov voči Hitlerovi zlyhala. V Londýne a Paríži sa začali obávať, že v krátkom čase Nemci získajú hegemoniu v Európe. Preto sa rozhodli postaviť na odpor, hoci nadále zastávali názor, že v otázke Gdanska by bolo možné urobiť isté ústupky.

POKRAČOVANIE NA STR. 10—11

ZA KRÁSAMI ČESKOSLOVENSKÝMI

Turistickým rájem jsou Vysoké Tatry. Na snímku scenérie s Popradským plesem

stáva sa aj takto...

NESKONZUMOVANÉ MANŽELSTVO. Presne na sedemnásťte výročie svojho soľného obyvateľ švajčiarskeho mesta Lausanne — 42-ročný Jean Rolland — požadal o rozvod. Ako príčinu uviedol, že jeho o tri roky mladšia manželka Luiza je na vine, že manželstvo nebolo skonzumované. Podľa podrobnych záznamov pána Rollanda, manželka ho odmietla 4167-krát.

PAPAGÁJ PREDPOVEDÁ POČASIE. Miguel Domestico, kubánsky kapitán obchodného loďstva vo výslužbe je majiteľom 60-ročného papagája menom Kapi-

tán, ktorého pozná celá Havana, keďže vie výborne predpovedať počasie. Keď papagáj píska Straussov valčík je isté, že o niekoľko hodín začne pršíť. Keď Kapitán píska ohnívú sambu, znamená to príchod búrky. Zase uspávánky, ktoré „spieva“ papagáj, veštia dobré, slnečné počasie priajmenšom na niekoľko dní. Zato pochody zvestujú — tajfúny.

DAŽDOVÁ DAŇ. V talianskom meste Janov vyrubujú čudnú, inde nestretávanú „dažďovú dan“. Platia ju majitelia domov a iných nehnuteľností v meste. Mala by byť vyrubovaná podľa množstva dažďovej vody, ktorá steká zo strechy danej budovy do mestskej kanalizácie.

Naposledy sa všetci majitelia domov v Janove vzbúrili a kategoricky odmietli platiť „dažďovú dan“. Tvrdia totiž — a asi majú pravdu — že nie je možné dôkladne vypočítať množstvo vody stekajúcej zo strech do kanalizácie.

28 LET HLAVA U HLAVY. Před dvaceti osmi lety se v USA narodila siamská dvojčata — sestry srostlé hlavami. (Siamská dvojčata jsou srostlá některými částmi těla). Tehdy se nenašel odborník, který

by je chirurgickým zákrokem dokázal dělit. Sestry rostly a jejich výchova pro nezámožné černošské rodiče byla obtížná. I jejich život nebyl lehký.

Nedávno jeden vynikající odborník navrhl, že provede operaci a dělí je. Při dnešním pokroku v medicině je taková operace proveditelná. Zjistily totiž, že by jinak nedaly žít, že už tolik vytrpely a tedy jim nevyplatí podstoupit přece jen značné riziko.

LÍŠTIC
Robotníkov na
našli mo
lištičku.
nakladac
čierne" v
Bajkalsk
žiaci mi
Turistka.
ali Turis

DOBRA
gány vyd
ktoré slú
majvých
Napriklad
chlap, ne
„horí“. K
moc“, sú
počujú „
obloky.

ÚRODA NA TROJČATÁ. V polovici roku 1978 sa v pôrodnici Kalifornskej univerzity (USA) narodili za desať týždňov trikrát trojčata. Profesor štatistiky z univerzity dr. Gideon Wiess vypočítal takto mimoriadny prípad sa môže smerať za 60 000 rokov.

**60 rokov
Čedoku**

V roku 1920 vznikla Československá cestovná a turistická kancelária Čedok, známa dnes na celom svete. Táto kancelária má obrovské zásluhy v popularizovaní Československa — krajiny mnohých prírodných krás, unikátnych historických a kultúrnych pamiatok a iných turistických atrakcií. Preto ani neprekvapuje, že v každom ročnom období možno stretnúť na všetkých trasách hostov z cudziny obdivujúcich s Čedokom tak Čechy, ako aj Slovensko. Významný podiel na tejto turistike majú aj polskí návštěvníci, keďže styky s našimi južnými susedmi sú značne ulahčené.

Cestovná kancelária Čedok z roka na rok prehľubuje spoluprácu so všetkými polskými cestovnými kanceláriami, ktoréj výsledkom je kvantitatívny a kvalitatívny rast turistických služieb pre našich občanov. Podľa informácií, ktoré dostali novinári na tlačovej konferencii v Československom kultúrnom a informačnom stredisku vo Varšave, tento rok sa bude vyznačovať dynamickým rozvojom turistického ruchu medzi PDR a ČSSR. „Okrem mera ponúkame polským turistom všetko“ — také je v skrátke heslo Čedoku. Popri klasickej turistike a návštěve prírodných krás, Čedok ponúka špeciálne služby, o.i. kúpeľnú liečbu. Túto liečbu iba v samých Karlových Varoch využije tento rok vyše 4 000 polských občanov. Roľníkom ponúka niekolkočinné zájazdy spojené s návštěvou jednotných roľníckych družstiev. Prihlada aj na záujmy textilných pracovníkov — čo môže zaujímať našich krajanov zo Zelova. V rámci turistických výletov môžu navštíviť pletiarske závody v Trenčíne a Prostějove.

Polští cestovní kanceláři už predávajú lístky na vyše 600 autokarových zájazdov, ktoré využijie okolo 70 000 našich turistov. Navštívia najatraktívnejšie oblasti Československa a — ako sme už spomenuli — budú si môcť pozrieť podľa svojich záujmov rôzne závody, výstavy, veletrhy atď.

Pri týchto turistických podujatiach a všetkých ostatných hromadných zájazdoch do Československa sa neodpisuje z prídelu devíz vo valútové knižke. Individuálni turisti môžu tiež vykúpiť všetky služby za polské zlotted, taktiež bez odpisovania vo valútové knižke.

Úroveň turistických služieb Čedoku je rôzna, ale v každej cenovej skupine je na vysokej úrovni. Československo má v súčasnosti k dispozícii 300 000 lôžok. A počet miest v pekne vybavených reštauráciach dosahuje milión.

Tradičná solidnosť a svedomitosť, ako aj pohostinstvo Československej cestovnej kancelárie Čedok je všeobecne známa. Čedok si upevnil svoje dobré meno za 60 rokov pôsobnosti vychádzajúc oproti potrebám turistov z celého sveta.

MB

ČESKOSLOVENSKA

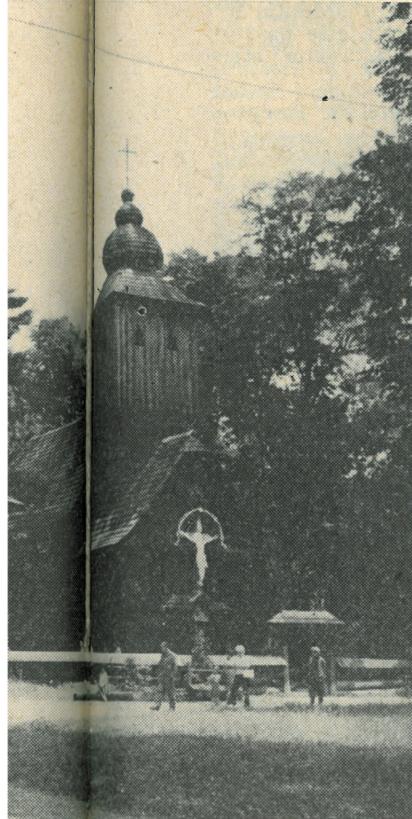
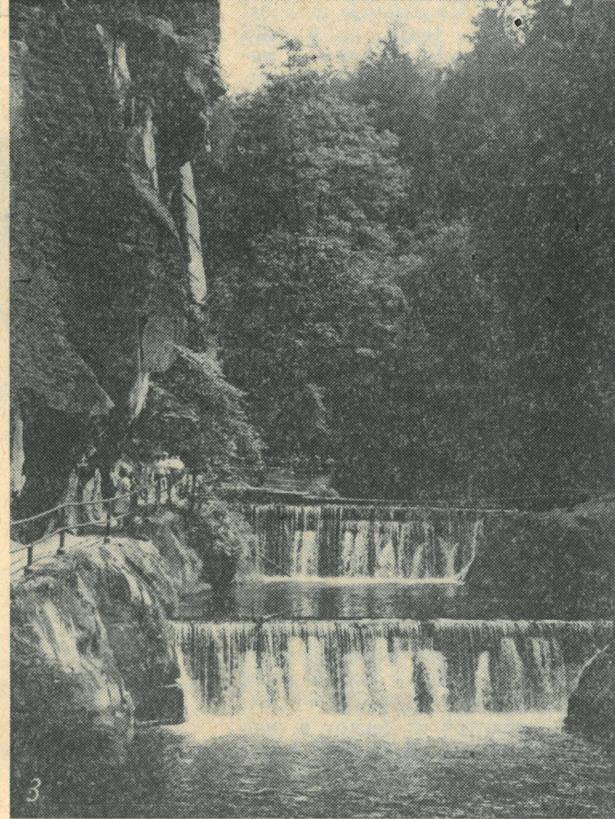

1 Námestie starobylé Telče na jižní Moravě je láhkou pro milovníky architektonických památek

2 K nejkrásnejším československým skansenům patří muzeum lidové dřevěné architektury v Rožnově pod Radhoštěm

3 Půvabný tok říčky v blízkosti obce Hřensko na severu Čech

FOTO: B. STRAKA a ČTK

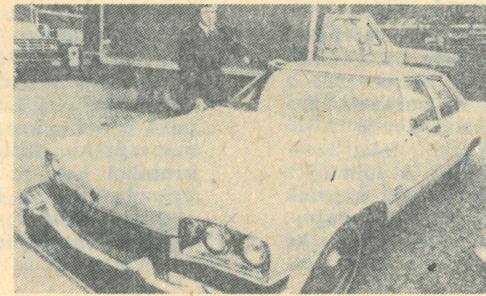
LÍŠTICKA CESTUJÚCA NA ČIERNO. Robotníci, ktorí vykladali drevo z vagónov na stanici Farzagatal v Kirgizsku, nasili medzi drevěnými kmeňmi mladú líštičku. Ako zistili, vložila do vagóna na nakladacej stanici a precestovala „na čierno“ vyše tri tisíce kilometrov z oblasti Bajkalského jazera. O líšku sa postarali žiaci miestnej školy, ktorí ju nazvali Turistka. Po odpočinku a nakŕmení poslali Turistku späť do rodnej oblasti.

DOBRÁ RADA. Americké vojenské orgány vydali príručku s radami pre ženy, ktoré slúžia v armáde. Je tam vela zaujímavých a charakteristických pokynov. Napríklad, keď na ženu zaútočí nejaký chlap, nemala by volať „na pomoc“ ale „horí“. Keď ľudia počújú volanie „na pomoc“, sú obyčajne ľahostajní, ale keď počújú „horí“, zo zvedavosti otvárajú obloky.

AUTOMOBILOVÁ FILANTROPIE. Energetické potíže v USA zpôsobili, že i bohatí ľudia se pozývají velkých vozů, ktoré spotrebujú hodnú benzínu a kupujú malolitrážne automobily, ktoré jsou v súčasné době za mořem veľmi moderné. Niektorí bohatí si usnadňují situáciu tím, že darují veľká auta na dobročinné účely.

Např. pan Henry White, funkcionár Armády spásy ve Washingtonu, dostal za posledních šest mesiacov až pädesať ve-

kých, luxusných, ačkoliv trochu ojetých, limuzín. Dobročinný spolek Davis-Memorial-Goodwill ich dostal v té dobe 94. Obě organizace nakonec odmítly prijímat takové dary, protože je nemají ani kam dát ani co s nimi dělat. Takový vůz, ktorý je dnes neúnosný pro boháče se už určite nehodi pro chudáce, ktorý čeká na podporu od dobročinného spolku. Nakonec byly tyto automobily prodávané doslova za halíre a hlavně do šrotu. Na snímku: pan Whittle z Armády spásy s jedním z automobilů darovaných na dobročinný účel.

PRO ZRAKOVÉ POSTIŽENÉ. V Paříži v Latinské čtvrti udělali na zkoušku uprostred chodníku cementovou hrannu, ktorá trochu vyčíňava nad povrch a je na bilo natrená. Veľmi usnadňuje chůzi slepcům, ktorí si pomáhají holi.

**stává se
i toto...**

PES — NEPRIATEĽ ZRKADIEL. Skutočnou pliąhou majitelov automobilov a motorizovaných turistov, ktorí navštěvovali anglické mestečko Travane Hill, bolo systematické a stále rozšíjanie vonkajších zrkadiel na automobiloch. Po dlhých pozorovaniach policia zistila, že pachateľom týchto chuligánskych činov bol... pes, ktorý patril obyvateľke mesta, pani Caren Sharpovej. Miestny zverolekár dr. Donald Harryman, ktorého sa pýtal na túto vec, konštatoval, že podľa neho pes nerád vidí svoj obraz v zrkadle.

NOVÝ VÝBOR ČSÚZ

Dne 29. dubna 1980 se konalo ustavující zasedání výboru Československého ústavu zahraničního. V památné budově České národní rady ve Sněmovní ulici v Praze zasedli zástupci institucí, úřadů i podniků, kteří budou svými radami, zkušenostmi i konkrétní pomocí pomáhat ČSÚZ při styku se zahraničními Čechy a Slovákem. Členy výboru jsou osobnosti známé krajanské veřejnosti: předseda Zahraničního výboru Sokola Josef Abraham, gymnastka světového jména Eva Bosáková, ředitel učňovského střediska Amati Kraslice Karel Havlíček, profesor filosofické fakulty University Karlovy Václav Huňáček, zpěvák Milan Chladil, vedoucí Oddělení zahraničních Slováků Anna Ištvančinová, ředitel Spolany Neratovice Karel Ježek, zástupce vedoucího tajemníka ČSÚZ Ladislav Kouba, doc. dr Antonín Robek, proděkan filosof. fakulty UK, ředitel Domu kultury ROH nár. pod. Zbrojovka Brno Oldřich Spazier, vědecký asistent národopisného ústavu SAV Svetozar Švehlák, vedoucí konsulárního oddělení federálního min. zahr. věci Miroslav Vaněk a další.

Do funkce předsedy výboru byl ustaven spisovatel, národní umělec Miloš Kratochvíl, místopředsedy spisovatel, národní umělec Vladimír Mináč a funkci vedoucího tajemníka ČSÚZ bude vykonávat Rudolf Hromádka.

Jednání nově ustaveného výboru ČSÚZ mělo důstojný ráz a jeho význam podtrhlo vystoupení ministra zahraničních věci Bohuslava Chlouupka, který hovořil o významu Československého ústavu zahraničního i o důležité roli rodověrných Čechů a Slováků ve světě.

Nově zvolený předseda ČSÚZ, národní umělec Miloš Kratochvíl, hovořil v krátkém referátu o situaci v krajanském hnutí.

V bohaté diskusi se vystřídali národní umělec Vladimír Mináč, ředitel obchodní skupiny Tuzex Jiří Piňha, doc. dr Antonín Robek, Anna Ištvančinová, předseda JZD Slušovice F. Čuba a další.

Významnou částí programu zasedání bylo zamýšlení se nad plánem činnosti ústavu v roce 1980. Jeho pracovníci kladou hlavní důraz na nejdůležitější akci roku — Československou spartakiádu. Důležitou roli v činnosti ČSÚZ

hraje, stejně jako v posledních letech, spolupráce s Oddělením zahraničních Slováků Matice slovenské, která bude patrná i během spartakiády a bezprostředně po ní je plánováno stejně jako v minulosti vysílání uměleckých souborů za krajanů a instruktáže krajanských tanecních a pěveckých souborů v ČSSR.

Setkání několika desítek lidí, členů nově ustaveného výboru Československého ústavu zahraničního, vyznělo jako příslib spolupráce těch, kteří chcějí pomáhat krajanům v jejich činnosti, pravdivě informovat o životě v ČSSR.

HANA VONDRAČKOVÁ

MS KSČaS VO VARŠAVE

Koncem minulého roka, pred VI. zjazdom našej Spoločnosti vznikla Miestna skupinka KSČaS vo Varšave. Pol roka, aké odvtedy uplynulo, je hľadom príliš krátkym obdobím na hodnotenie jej výsledkov, ale je načase predstaviť túto novú zložku našej krajanskej organizácie a jej plány do budúcnosti. O týchto plánoch môže hodne napovedať pracovný program MS na tento rok, ktorý vypracoval výbor na svojom poslednom zasadnutí 22. apríla t.r.

Samozrejme, ako každá začínajúca skupina, varšavská MS venuje vo svojom pracovnom pláne veľa miesta najmä organizačným otázkam, v tom rozšíreniu členskej základne, pravidelnemu usporadúvaniu zasadania výboru (každý druhý mesiac) a členských schôdzí (dvakrát ročne). V súčasnosti má miestna skupina 32 členov, pričom hodno poznamenať, že existuje možnosť skoro zdvojnásobiť tento počet. MS združuje ludí rôznych záujmov a povolaní, o.i. prekladateľov, novinárov, spisovateľov, kultúrnych, vedeckých a administratívnych pracovníkov, študentov a pod. Sú medzi nimi väčšinou krajania, ale aj priaznici Spoločnosti polskej národnosti. To všetko, ako aj skutočnosť, že varšavská MS na rozdiel od ostatných, prevažne tesne zoskúpených miestnych skupín na Spiši, Orave či v českých strediskách pôsobí v odlišných podmienkach priestorovo rozlahlého velkomesta si zároveň vyžaduje vypracovať vlastný, odlišný štýl a formy práce, ktoré by zodpovedali tak rôznorodým záujmom a potrebám všetkých členov.

Miestna skupina nemá zatiaľ svoju klubovňu, preto na členské schôdzaze a pracovné zasadnutia výboru využíva miestnosti redakcie Života a naposledy aj sál Československého kultúrneho a informačného strediska vo Varšave, s ktorým začala spolupracovať. V rámci tejto spolupráce a v súlade s pracovným programom sa členovia MS budú zúčastňovať rôznych kultúrnych podujatí organizovaných strediskom, napr. filmových predstavení, výstav, koncertov, literárnych večierkov a pod. Zároveň záujemci z MS si tam budú môcť zdokonaľovať jazykové znalosti

na kurzoch češtiny budú slovenčiny. Hodno tuná poznamenať, že varšavská miestna skupina sa týmto spôsobom podieľa na rozvíjani spolupráce medzi našou Spoločnosťou a strediskom.

Jedným z dôležitých bodov pracovného plánu miestnej skupiny, ktorý zároveň úzko súvisí s programom pôsobnosti celej našej organizácie, je otázka organizovania prednášok a besied na vybrané témy v krajanských strediskach na Orave a Spiši. Členovia MS prispejú k tomuto podujatiu a v jesennom období pripravia niekoľko prednášok. Keď sa táto formá osvedčí, môže vojsť natrvalo do pracovného plánu MS aj v budúcich rokoch.

Spomedzi ostatných úloh MS, stanovených na tento rok, treba ešte spomenú aspoň dve. Jednou je aktívna propagácia Života a získavanie ďalších predplatiteľov našeho krajanského časopisu. Zase druhou je organizovanie vlastivedných zájazdov po okolí Varšavy spojených s návštavou pamätných miest, kultúrnych a historických pamiatok a prírodných krás.

Nie je to hľadom príliš náročný program, ale nemožno prítom zabúdať, že varšavská miestna skupina je ešte len na organizačne vývinovej etape, v štadiu vypracúvania vlastných foriem a štýlu krajanskej pôsobnosti. Napokon najdôležitejši je fakt, že členovia MS majú veľkú chut' do práce, čo je zárukou, že si vytýčené úlohy vzorne splnia.

J.S.

NOVÁ BELA

Navštívil som zdravotné stredisko v Novej Belej, ktoré sa stará o zdravotný stav obyvateľov obcí Krempachy, Nová Bela a Durštin. Vedúcoum strediska je lekár dr. Andrzej Košć. Povedal

Zubná lekárka dr. Janina Rajska-Woźniaková pri práci.

Foto: Fr. Paciga

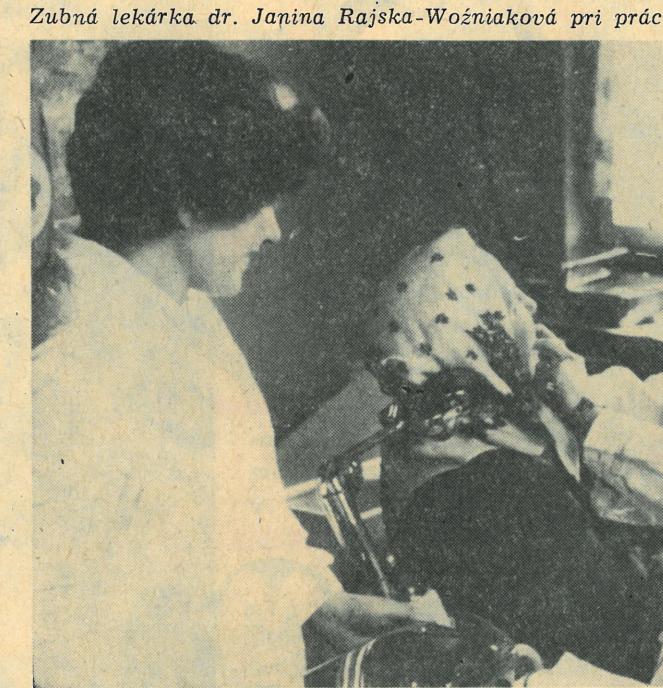
Dr Andrzej Košć vyšetruje malého pacienta

mi, že podmienky na tomto pracovisku sú dosť ťažké tak pre lekára, ako aj pre ošetrovateľky. Napríklad malá čakáreň musí slúžiť nielen pre dospeľých nemocných a choré deti, ale zároveň aj pre zdravé deti a dospelých čakajúcich na zubného lekára. Dr. A. Košć sa sice usiluje vybaviť prístavbu, ale zatiaľ bezvýsledne.

„V našom zdravotnom stredisku — hovorí lekár — máme priemerne 25–30 pacientov denne. Okrem toho treba navštievať mnohých nemocných doma. Spolupráca s občanmi je dobrá.“

O náležitý vývoj najmladších občanov sa stará náš lekár a diplomovaná sociálna ošetrovateľka — Ewa Odziemeková.

„Ochranné očkovanie detí“ — hovorí ošetrovateľka Ewa Odziemeková — „to je moja špecialita. Je s tým veľa práce, ale aj spokojnosti, keď sú deti zdravé. Okrem toho evidujem pacientov a robím niektoré zádky, čo ordinuje lekár. Po 6 hodinách práce ešte navštievujem nemocných doma, robím injekcie.

HISTORICKÝ KALENDÁR

DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

POKRAČOVANIE ZO STR. 7

31.III. Chamberlain prednesol v parlamente oznamenie britské vlády týkajúce sa Polska:

„Ako je poslancom známe, práve sa konajú konzultácie s inými vládami. Chceme čo najlepšie vysvetliť postoj vlády Jeho královského veličenstva v čase, kym konzultácie budú ukončené. Musíme oznámiť poslancom, že v prípade akýchkoľvek vojnových akcií v tomto období, ktoré by mohli výrazne ohrozíť nezávislosť Polska a ktoré by teda polská vláda uznala za nutné odraziť za pomocí svojich národných ozbrojených sil, vláda Jeho královského veličenstva bude sa cítiť zaviazaná poskytnúť polskej vláde okamžitú podporu, aká bude v jej moci. Za týmto účelom britská vláda dala polskej vláde patričné záruky. Môžem dodáta, že francúzska vláda ma splnomocnila oznámiť, že

jej postoj v tejto veci je taký istý, ako postoj vlády Jeho královského veličenstva.“

Zároveň prehlásenie Chamberlaina doplnilo spoľahlivé polsko-britské komuníkum, uverejnené 6. apríla po rozhovore Becka v Londýne, ktoré menile jednostranné záväzky Velkej Británie na dvojstrannú dohodu v prípade agresie hitlerovského Nemecka a predvídal podpísanie formálnej polsko-britskej spojeneckej zmluvy. Záruky, ktoré dala Poľsku Veľká Británia, potvrdila francúzska vláda 12. mája. V máji sa uskutočnili polsko-britské a polsko-francúzske štábne rozhovory týkajúce sa poskytnutia Poľsku vojenskej pomoci v prípade vojny s Nemeckom. Táto pomoc bola však v praxi nereálna.

V tom istom čase prebiehali aj britsko-francúzsko-sovietske rokowania vo veci podpisania trojstrannej zmluvy o vzájomnej pomoci a vojenskej spolupráci v prípade nemeckej agresie na akúkoľvek európsku krajinu. Začali sa v marci 1939 z iniciatívy sovietskej vlády, ktorá spozorovala fašistické nebezpečie pre európske národy a často predkladala návrhy podpisania mnoho- alebo dvojstranných zmluv s európskymi štátmi, v tom aj s Poľskom. Vlády V. Británie a Francúzska, napriek viditeľným pripravám Hitlera na rozpútanie vojny, až začiatkom augusta poslali do Moskvy vojenské misie, ktoré by pohli rokowania napred. Tieto mi-

sie však neboli splnomocnené samostatne rozhodované. Sovietska vojenská delegácia, ktorej predsedal maršal K. Vorošilov, navrhla počas rokovania spoľahlivé akcie ozbrojených sil Sovietskeho zväzu, Veľkej Británie a Francúzska v prípade vojny s Nemeckom. K účasti sovietskych vojsk malo dojst' iba v prípade priamej zrážky s agresorom a pod podmienkou, že dostanú súhlas polskej vlády na prechodus sovietskych vojsk cez polské územie.

Vlády západných štátov však nemali záujem na podpísanie vojenskej dohody a nechceli upresniť svoje vojnové záväzky v prípade nemeckej agresie na východ. 16. augusta aj polská vláda zamietla návrh prechodus sovietskych vojsk v prípade vojny na západe a vypustenia ich v prípade agresie Nemecka na Poľsko, následkom čoho sa rokovania skončili fiaskom. Z toho istého dôvodu sovietske záruky odmiel Litovsko, Lotyšsko, Estónsko a Fínsko. Keďže Sovietsky zväz nedosiahol konkrétné záväzky západných štátov o ich efektívnej účasti v blížiacej sa vojne, podpísal 23. augusta 1939 aktuálny protokol k touto záväzkom, aby sa vyhol prípadu útoku hitlerovského Nemecka. Dodatočný protokol k touto záväzkom zaväzoval Nemecko, že v prípade vojny s Poľskom neprekročí líniu riek Pisá-Narew-Bug-Visla-San. Týmto aktom sa ZSSR vyhýbal ohrozeniu na dvoch frontoch, keďže v tom istom čase sa sovietske a mongolské vojská bránili

kecie a chodom aj k nemluvňatám. Domov prichádzam neskoro večer, často vyčerpána množstvom práce. Musím však dodať, že práca v zdravotníctve mi poskytuje mnoho spokojnosti."

V zubolekárskej ordinácii som zastihol pri práci zubnú lekárku, dr. Janu Rajsku-Wožniakovú a ošetrovateľku Teresu Lukasik-Kuchtovú.

"Pracovné podmienky sú veľmi ťažké" — hovorí dr. Rajsko-Wožniaková — „predovšetkým pre nedostatok patričného náradia, napr. tryskovej vŕtačky, ktorá by predsa mala byť v takom stredisku, ako naše, keď máme obslužiť 2500 pacientov. ZOZ v Novom Targu nám slúbil patričné vybavenie do roku 1980. Každý deň mám okolo 15—20 pacientov. Vážim si spoluprácu s personálom. S pacientmi je to rôzne, no menej odolní na bolest sú spravidla muži."

Z mojej návštevy v zdravotnom stredisku vyplýva, že na tomto poli je ešte veľa základných vecí a nedostatkov, ktoré čakajú na vybavenie.

FRANTIŠEK PACIGA

ZELOV

V Zelově se konala valná schůze členů Obecního družstva Samopomoc Chlopska, jíž se zúčastnili: revident Ústředního svazu zemědělských družstev Józef Zajac, ředitel Vojvodského svazu zem. družstev Jankowski, první tajemník MV a OV PSDS v Zelově Józef Tosik, náčelník Zelova — města a přidružených obcí Stanislaw Baranowski, 115 delegátů a další hosté. Ze zprávy, predložené výborem, vyplývá, že družstvo má v současné době 5406 členů; bilanční zisk za rok 1979 činí 445 209 000 zl (plánovaný 407 066 000), zisk družstva brutto 7 368 109 zl. Svými výsledky je zelovské družstvo na druhém místě ve vojvodství. Předseda družstva S. Chojnicki seznámil přítomné s plánem na rok 1980. Na závěr revident Z. Zajac předložil zprávu o provedené kontrole a ocenil družstvo jako velmi dobře pracující. Náčelník S. Baranowski jménem výboru PSDS a vlastním poděkoval výboru družstva a všem družstevníkům za dobrou práci a přál, aby v roce letošním postoupili na první místo. Celé schůzi předsedal a řídil ji předseda dohlížecího výboru M. Szymorek.

V závodní klubovně Zelovských závodů bavlnářského průmyslu FANAR se pořádal dýchánek pro dűchodec, bývalé zaměstnance závodů. Mezi dűchodec přišel první tajemník ZO PSDS Jan Rogut, předseda ZV ROH Bronisław Cieniewski, tajemnice ZV Chrzanowská a obchodní ředitel Wawrzynkowski. Předseda kroužku dűchodec Kazimierz Gapik po uvitání všech přítomných podal zprávu o činnosti v minulém roce a letos. Ředitel Wawrzynkowski hovořil o pracovních podmínkách ve Fanaru dnes a také o přeči, jíž vedení závodů obklopuje své

bývalé zaměstnance v dűchodu. Předseda ZV ROH tlumočil především shromážděným dűchodem pozdravy prvního tajemníka VV PSDS Stanislawa Składowského, který v těch dnech navštívil závod a vyzval je, aby se s důvěrou obraceli na ZV ROH se svými starostmi a potřebami. Podle možnosti bude každé žádosti vyhověno.

Dűchodeci byli pohostěni a závodní kapela, řízená zkušeným instruktorem Jaręzyńskym, zahrála k poslechu i tanci. Všichni se družně bavili do pozdních večerních hodin.

Od 2. do 9. května tr. bylo v Gdaňsku uspořádáno školení pro členy členských výborů obecních družstev z celého Polska. Ze Zelova se zúčastnil níže podepsaný, jako zástupce Piotrkowského vojvodství. Kromě školení, které bylo zajímavé a užitečné pro další práci, účastníci si prohlédli stativské památky Gdańska, poklonili se památcům hrdinů na Westerplatte, pluli na lodi do Gdyně, Sopotu a Olivy, kde si prohlédli dóm s proslulými varhanami, návštívili Malbork s křížákým zámkem, byli v řadě přístavů, v divadle, opeře a mnoha muzeích.

Na toto školení budou všichni účastníci dluho vzpomínat. Bylo to překrásné. Chtěl bych zde srdečně poděkovat výboru Obecního družstva Samopomoc Chlopska v Zelově, který za své druhé místo vojvodství obdržel jednu umístěnku na školení a mne na ně vyslal.

WACŁAW LUŚCIŃSKI

HARKABUZ

V našej základnej škole sa v marci tohto roku konala rodičovská schôdza. Po dohode s riadiťkou školy sme na túto schôdzku telefonicky pozvali inšpektorom p. Antonom Papáňkom z Podvilk. Chceli sme totiž prerokovať otázky vyučovania slovenčiny v našej škole. Žiaľ, p. Papánek neprišiel a mnohé otázky ostali nevyjasnené. Ľutujeme, lebo by sme veľmi chceli, aby sa naše deti mohli v škole učiť slovenčinu. V klubovni máme slovenské knihy a časopisy pre deti a v susednom, bratskom Československu máme mnohých príbuzných a priateľov, mnoho našich krajanov tam pracuje. Bolo by skutočne žiaduce, aby sa v našej škole vyučoval tento jazyk.

Touto cestou chceme zároveň vyjadriť srdečnu vďaku patričným orgánom za otvorenie autobusovej linky z Rabky cez Podvilk do Harkabuza. Je to pre nás veľká výhoda a všetci obyvatelia našej dedinky sú tomu nesmierne radi.

FRANTIŠEK HARKABUZ

proti agresii Japonska, ktoré sa usilovalo obsadiť východné územie Mongolska v oblasti rieky Chal-chyn-Gol a získaval čas, aby sa pripravil na oboranu.

7.IV. Fašistické Taliansko zaútočilo na Albánsko a po niekoľkodňovom odpore ovládlo túto krajinu a pripojilo ju k talianskemu impériu. 16. apríla sa taliansky kráľ Viktor Emanuel dal korunovať za albánskeho kráľa.

11.IV. Hitler podpísal direktívnu označenú kryptonymom Fall Weiss o podmienkach vojny proti Poľsku. Podľa tejto direktívny mal Wehrmacht využiť moment prekvapenia a zničiť poľské ozbrojené sily v bleskovej vojne. Tajnú a verejnú mobilizáciu sa malo vyhlásiť až v predvečer útoku na Poľsko. Vojnový plán (nad ktorým začali pracovať už v roku 1938) mal byť ukončený do 1. mája. Keď Hitler podpisoval direktívnu — ako aj neskôr — veril, že vojna s Poľskom bude vojnou izolovanou a že sa mu podarí vylúčiť Anglicko a Francúzsko z poľsko-nemeckého konfliktu.

28.IV. V prejave v Reichstagu Hitler jednostrane zrušil pakt a neútočení s Poľskom z 26. januára 1934, obžaloval Poľsko zo stupňovania napäťia a opäťoval svoje požiadavky voči Poľsku. Zároveň zrušil námornú zmluvu s V. Britániou z roku 1935 a obžaloval ju, že sa usiluje o „obklúčenie“ Neemecka. Tieto prehlásenia sprevádzala stúpajúca

propaganda Nemecka proti Poľsku. Mala za cieľ rozdúchať väšne v samom Nemecku, izolovať Poľsko na medzinárodnej aréne a vytvoriť ovzdušie, ktoré by prosipovalo realizáciu cieľov hitlerovského Nemecka.

Poľskú odpoved predložil Beck 5. mája v Sejme. Ešte raz odmietol nemecké požiadavky a oznámil, že Poľsko sa nedovolí vytlačiť od Baltu a nebude platit cenu za mier, ktorý by sa nezhodoval s jeho cieľom.

23.V. V hitlerovej pracovni v novej ríšskej kanclárii v Berlíne sa konala porada, ktorej sa zúčastnili vyšší velitelia nemeckej armády, v tom Göring, Raeder a Keitel. Hitlerov pobočník Schmundt spísal z tejto porady podrobňu zápisnícu, ktorá sa pred 35. rokmi stala základným dokumentom obžaloby Medzinárodného tribunálu v Norimbergu. Čítame v nej:

„Musíme podriadiť podmienky našim cieľom — konštatoval Hitler. Neexistuje iná cesta pre získanie priestoru, ako invázia na európsku krajiny alebo útok na európsky majetok. Čas, ktorý máme za sebou, bol dobre využitý. Všetky počinania dôsledne smerovali k tomuto cieľu. Nastalo národné a politické zjednotenie Nemcov. Ďalšie úspechy nemožno dosiahnuť bez prelievania krvi.“

V ďalšej časti tejto porady Hitler rozvinul svoje plány: „Gdansk nie je cieľom našej činnosti. Tým-

My sa radí hráme...

O materskej škole v Krempachoch

Pri príležitosti Medzinárodného dňa detí obrátil som sa na vedúcu materskej škôlky v Krempachoch krajanku Máriu Gluchovú, aby nám porozprávala o svojej práci.

„Materská škôlka v Krempachoch existuje od 21. apríla 1976. Okrem mňa, pracuje v nej ešte jedna učiteľka a dve zamestnankyne v kuchyni. Vyučujeme podľa programu ministerstva osvety zostaveneho zvlášť pre troj-, štvor- a päťročné deti. Sú to predmety: ručné práce, počty, rodnyj jazyk, hudobná výchova. Využívame aj rozhlasové relácie.“

V našej škôlke máme 32 detí. Program sme si tak rozvrhli, aby deti mohli čo najviac času stráviť na vzdachu. Samozrejme, keď je zlé počasie a deti nemôžu ísť na prechádzku, snažíme sa využívať rôzne hry.

Škôlka má hračky v hodnote asi 80 000 zl. Tento rok sme kúpili gramofón, magnetofón, rádioprijímač a kresliaarske pomôcky.

Velkú pomoc poskytuje škôlke členský výbor: o.i. Anna Mošová, Mária Slováková, Ľudmila Petrášeková a ďalší členovia.

Jedným z problémov, s ktorými sa boríme, je príliš malý priestor pre detské hry. Dúfame však, že zanedlho začne výstavba novej škôlky. Okrem toho potrebovali by sme aj finančnú dotáciu na nákup ďalších pomôcek a hračiek.“

Krajanke Márii Gluchovej a ostatným pracovníkom krempaškej škôlky želáme veľa úspechov v ich ťažkej, ale krásnej práci.

FRANTIŠEK PACIGA

Obed v materskej škôlke v Krempachoch

KREMPACHY

Turice, ktoré tento rok padli 25. mája, sú už tradične sviatkom roľníkov. V tento deň sa ako každý rok uskutočnili v Krempachoch viaceré podujatia. V popoludňajších hodinách sa konalo ohrávanie májov, ktoré usporiadala mestská skupina KSČaS. Zasa LŽS Spiš organizoval cyklistické preteky na ceste do Fridmana a späť pre rôzne vekové kategórie. Druhým športovým podujatím bol volejbalový zápas medzi družstvami LŽS Spiš-Krempachy a LŽS Wierchy Durštin. Vo večerných hodinách sa konala veselica, na ktorej sa Krempašania veselo zabávali.

F.P.

ODIŠIEL OD NÁS

Dňa 20. mája 1980 sa Krempašania navždy rozlúčili s najstarším obyvateľom obce, krajankom JAKUBOM SURMOM, ktorý prežil 94 rokov. Bol aktívnym členom KSČaS, jedným zo zakladateľov našej Spoločnosti na Spiši. Odišiel od nás dobrý kraján a čestný človek.

MS KSČaS
V KREMPACHOCH

to cielom je zväčšenie nášho životného priestoru na Východe a zabezpečenie dostatočnej výživy. V Európe neexistujú iné možnosti. Ak nás osud pričíti k boju so Západom, bude výhodné mať väčší priestor na Východe. Preto nemôže byť ani reč o štreni Poľska; rozhodnutie sa týka iba momentu, kedy treba naň zaútočiť. Nemôžeme počítať s tým, že sa zopakuje česká záležitosť. Tentokrát to bude vojna. Treba spôsobiť izoláciu Poľska. Uskutočnenie tejto izolácie bude rozhodujúcou vecou... Musíme sa snažiť zasadíť protivníkovi úder, dokonca dřtiaci úder, už na začiatku. Právo, bezprávie, zmluvy — v tomto prípade nezohrávajú žiadnu úlohu...“

Týchto niekoľko vied vybraných zo zápisnice Rudolfa Schmundta ukazuje charakter porady a snahu Hitlera, aby získal korisť pomocou vojny, ktorá bude už neodvratiteľná.

Zanedlho po tejto porade hlavný veliteľ pozemných vojsk Walter von Brauchitsch poslal veliteľom jednotlivých armád podrobnej inštrukcie týkajúce sa budúcych bojov. Tento rozkaz sa začína slovami: „Cielom operácie je zničenie poľských ozbrojených sil. Politické vedenie žiada začať vojnu prekvapivými a silnými údermi a dosiahnuť rýchle úspechy.“

(pokračovanie v budúcom čísle)

POSTARAJME SA O PASTVINY

Kravy na pastvinách, to je v Poľsku nielen stále zriedkavejší obraz, ale aj podceňovaná forma krmenia dobytka. Teraz, keď sa toľko hovorí o hľadaní rôznych rezerv, chceli by sme upozorniť na túto otázku. Totiž pastviny s dobrou zelenou trávou a nie jaderné krmivá sú najvýhodnejšimi a lacnými rezervami v polnohospodárstve, ktoré zvyšuje výrobu živočišných bielkovín. Dokazujú to všetky kalkulácie. V Poľsku sme si zvykli určovať výživnú hodnotu obilia a krmovín tzv. „ovsenými jednotkami“. Rolníci-chovatelia poznajú tento pojem. Ovsená jednotka sa rovná krmovinovej hodnote 1 kg ovsa. Teda keď použijeme tento univerzály prepočet vieme, že z hektára ovsa dosahujeme tri tisice ovsených jednotiek, z hektára kukurice päť tisíc a z hektára pastviny okolo 5,5 tisíc ovsených jednotiek. To znamená, že keď celková produkcia štyroch druhov obilia v Poľsku nám dáva v chove 21,4 miliárd ovsených jednotiek, existujúce lúky a pastviny nám môžu dať tri štvrtiny tohto výsledku. Pritom pestovanie obilia je nákladné, prácne a vo väčšej miere závisí od vrchov počasia. Tieto dokázané prepočty vedcov malí by sa stat ukazovateľom smeru v našej krmovinárskej politike a prospievať rozvíjaniu chovu dobytka na základe vlastných krmív.

Samořejme v chove kráv, oviec a ošipaných sa nemožno opierať iba o lúky a pastviny, lebo ako vieme, nevhnutné sú aj jaderné krmivá. Avšak proporcie v tejto oblasti sú v Poľsku veľmi nepriaznivé. Lúky a pasienky tvoria v spotrebe krmovín iba 30 percent, všetko ostatné sú obilniny a jaderné krmivá. V Holandsku — boha-

tej krajine s polnohospodárstvom na vysokej úrovni — až 80 percent spotreby krmív kryjú lúky a pasienky. Na pastvine možno dosiahnuť prírastok mäsa až 700—800 gramov denne, pričom náklady s tým spojené sú podstatne menšie. Teda keď pastvina je dobre pripravená, keď sa pravidelne preháňa dobytok z jednej vymedzenej časti pastviny na druhú a keď zvieratá sú zvyknuté na takéto vypásanie, možno tieto výsledky ešte zdvojnásobiť. Ide teda o veľkú vec, výhodnú pre chovateľov, ktorá je v celostátnom meradle veľmi dôležitá aj v bincanci hospodárenia potravinami.

Pastviny sú u nás podceňované a zanedbané, hoci nevyžadujú toľko práce ako pestovanie obilia. Stačí dva, nanajvýš tri roky náležite vykonať všetky základné agrotechnické úkony, hnojiť a podsievať pastvinové areály, aby sme mali dostatok peknej výživnej trávy. Aby sa takéto výsledky dalo dosiahnuť v pestovaní obilia, treba na to viac rokov, obrovské pracovné náklady a pod. Keď sú pastviny navodňované (a také stretávame napr. v Piotrkowskom vojvodstve), neobávajú sa zlého počasia a slúžia rolníkom skoro 200 dní do roka. Samozrejme, dôležitou vecou sú druhý rastlin, ktoré na nich rastú. V našej klimatickej oblasti sa na lúkach a pastvinách vyskytuje okolo štýristo druhov rastlín. Ale iba niekoľko desiatok z nich sú rastliny užitočné, ktoré majú vplyv tak na prírastok trávy, ako aj na chuťovú kvalitu mäsa, mlieka či syrov. Veda dostatočne preskúmala tiež otázky, ale polnohospodárske služby slabu propagujú tieto výsledky. Totiž, aby sme dosiahli úspech nestáči, že sa kravica pasie a prežúva hocíjakú

trávu, lebo dôležitý je konečný výsledok chovateľovej práce, čiže to, kolko máme vo vrecku, na tanieri a ako nám to chuti. Odporúčame chovateľom zaujímavú knihu: Pasze, produkcia i využitie (Krmivá, výroba a využitie), ktorú vydalo Štátne polnohospodárske a lesné vydavatelstvo v roku 1977, kde sa v prístupej forme hovorí o týchto otázkach.

Hodno ešte pri tejto téme spomenúť, že lúky a pastviny pohlcujú odpadové vody polnohospodársko-potravinárskeho priemyslu. Mliekársky priemysel, ako aj pivovary, škrobárnky a cukrovary, ktoré tak cítelne otravujú ricky, môžu svojimi odpadovými vodami obohatovať lúky a patviny. Treba sa len postarať o to, aby mali odtok v ich blízkosti. Podla mienky odborníkov, úžitok z toho je samozrejmý. Prítom tento spôsob je menej nákladný a účinnejší ako pochybné čistiarne odpadových vôd. Kto má otvorené oči hneď si všimne, že v okolí, kde mliekáreň nám otravuje prírodu, je tráva veľmi bujná, lebo využíva tieto odpady.

Všetky lúky a pasienky musia byť v našej krmovinovej situácii plne doceňované ako prameň lacných krmív dosťupných na každom gazonovstve, najmä v takých oblastiach ako napr. Nowosącze či Piotrkowske vojvodstvo, kde v polnohospodárstve dominuje chov jatočného a mliečného dobytka. Tieto pravdy brali do úvahy naši predkovia. Známy autor príručiek chovu zo 16. storočia Anzelm Gostomski písal: Pastier má byť mûdrzejší ako oráč, lebo rolu dokáže hocitko zaorať, ale dobytku nie každý ulahodi, kto ho chová.

M.B.

Hodno prečítať!

Checeme vás, milí čitatelia, oboznamíť s knihou vydanou Štátnym polnohospodárskym a lesným vydavatelstvom, ktorá môže zaujať rolníkov z horských oblastí: ŽIVÉNIE OWIEC (Krmenie oviec). Autori: J. Zaluska, K. Zaluska, 341 str., cena 90.— zl.

K najrentabilnejším oblastiam chovu, z ohľadu na cenu vlny a mäsa, patrí dnes chov oviec. Avšak táto rentabilita závisí od racionalného krmenia, ktoré spočíva v tom, aby ovce dostali v krmivách všetky živiny. Je to podmienka náležitého rozvoja, zdravia, plodnosti, ako aj patríctnej produktivity zvierat.

Intezívne vedecké výskumy vyviedené už 20 rokov, ako aj praktické skúsenosti značne rozšírili naše vedomosti o teoretických základoch krmenia oviec a ich význame pre produkciu.

K hlavným tématam knihy patrí vplyv krmenia na úžitkovosť oviec, výživná hodnota krmív a zásady zostavovania krmovinových dávok, krmivá v živení oviec, systémy a technika krmenia oviec v lete, technika skladovania a podávania zimných krmív, zásady krmenia rôznych skupín oviec a zásady hospodárenia krmivami.

D.P.

NOVÁ BELA

Vedúcou poštového úradu v Novej Belej je krajančka Helena Gronkovská, ktorá v tejto funkcií pracuje od roku 1963. Položil som jej niekoľko otázok.

FRANTIŠEK PACIGA: Máte radi svoju prácu?

HELENA GRONKOVSKÁ: Ešte keď som bola malá, chcela som pracovať na pošte. Práce mám moc najmä teraz, keď sa za elektrický prúd plati individuálne u nás, na pošte. Náš poštový úrad dostáva denne asi 20 kg poštových zásielok. Sú to listy, časopisy a pod. Ročne Novobelania predplácajú 1094 exemplárov časopisov, v tom 59 z Československa.

F.P.: Čo môžete povedať o sťažnos-

tiach majitelia telefónov na ľažkosti so spojením?

H.G.: Automatická telefónna ústredňa už nie je nová a nachádza sa aj v nevhodnej miestnosti. Náš poštový úrad nemôže, žiaľ, nič urobiť. Sťažnosti sa musia hlásiť na oblastnom telekomunikačnom úrade v Novom Targu.

F.P.: Čo si myslíte o oneskorených zásielkach časopisu Život našim krajanom?

H.G.: Keď Život príde k nám, nás doručovač kr. Rusnáčik ho roznašá v priebehu dvoch dní.

F.P.: Ďakujem za rozhovor a želám vám veľa úspechov v ďalšej práci.

ZHOVÁRAL SA: FR. PACIGA

Vedúca poštového úradu v Novej Belej kr. Helena Gronkovská pri práci.

Poštový doručovač kr. Ján Rusnáčik. Foto: F. Paciga

Z KALENDÁRA NA – JÚL – ČERVENEC

Keď sa pripravujeme na žatvu, musíme pamätať na volbu najvhodnejšieho času, čo je mimoriadne dôležité najmä pri zbere repky.

Repku sa má kosiť v období tzv. technickej fázy zrelosti. Je to vtedy, keď lístie žltne a opadávajú, pole vyzerá akoby preriedené, zasa lodyhy sa nákláňajú a sú svetlejšie. Semená sú vtedy dobre upevnené v strúkoch a obsahujú 30—40% vody. Žatvu uskutočňujeme dvojifázovou metódou. Najprv repku kosíme kosačkou alebo viazačom snopov (s vypojeným zariadením na viazanie), sušíme na poli 5 až 8 dní a mlátime.

Keď máme možnosť kosby kombajnom, môžeme počkať so zberom repky až dosiahne tzv. plnú zrelosť. Vtedy repka úplne vysýcha a semená sú stvrdnuté. Nesmie sa však čakať príliš dlho, lebo semená sa začinajú sypať zo strukov čoraz viacej.

V ďalšom poradí a niekedy v tom istom čase pripadá zber ozimného jačmeňa. Jačmeň kosíme vtedy, keď zrno začína tvrdnúť (koniec voskovéj zrelosti — začiatok plnej zrelosti).

Zito a pšenici kosíme vo fáze voskovej zrelosti, keď pri zbere používame obilné kosačky, viazače snopov alebo kosy. Na plniu zrelosť môžeme počkať, keď máme zaistený kombajn. Kombajn je, samozrejme, výhodná vec, ale spôsobuje aj určité starosti. Keď nemáme lis, veľa slamy sa ničí, a čo to znamená, vieme z tohorečnej zimy a jari, kedy cena slamy nebola oveľa nižšia ako cena obilia. Keď sa obilia neodváža z kombajnu ihneď do výkupného strediska, treba ho sušiť na gazdovstve.

Najdôležitejšou otázkou po zbere obilia je plytká orba. Predbieha vyparovaniu vody z pôdy a ulahčuje ničenie buriny. Pole, na ktorom sme

nesiali medzikultúry, z času na čas bránieme, aby sme zničili klíčiacu burinu.

Medzikultúry sejeme hneď po zbere obilia, ale pred siatím treba pole zaorať trochu hlbšie.

Pred plytkou orbou pole vŕpnime, pričom množstvo a druh vŕpná treba prispôsobiť ku kvalite pôdy. Pôdu nesmieme prevápníti. Vhodnejšie je častejšie vŕpnenie v menších dávkach. Vŕpnenie prispieva k zlepšeniu stavu pôdy a zvýšeniu úrody. Cím väčšia je kyslosť pôdy, tým vyšší je po vŕpnení rast úrody a teda aj rentabilita tohto úkonu. Nesmieme pochybovať o účinnosti vŕpnenia, keď tento úkon neprinesie hned viditeľné výsledky. Totiž vŕpno pôsobí najúčinnejšie na vývoj a rastúci rastlin v druhom a treťom roku po vŕpnení.

Ešte pred žatvou treba si naplánovať budúcu sejbu, tak jesennú, ako aj jarnú. K tomuto plánu, ktorý samozrejme berie do úvahy naležité poradie rastlín, musí byť prispôsobené siatie medzikultúr.

V júli naďalej bojujeme s pásavkou zemiakovou a so zemiakovou nákažou na zemiakoch a paradajkách.

Nesmieme zabúdať ani na vysievanie dusíkatých a draselných hnojív na lúky a pastviny.

Pre zvýšenie úrody repných listov je dôležité kyprenie pôdy medzi riadkami. Tento úkon predĺžuje obdobie vegetácie, lístie nežltne predčasne.

Dobytok by sme mali prikrmoval zelenými krmivami a silážou a kravy s vysokou dojivostou aj jadernými krmivami. Keď teliatka nechodia na pastvinu, mali by byť na výbehu. Treba sa staráť aj o to, aby ošípané dostávali hodne zelených krmív, čo značne zlacňuje chov. Sečku z mladej

lucerny alebo d'ateliny musíme dávať aj slierekam, ktoré držíme v uzavretých kurínoch.

Počas veľkých horúčav treba ovce zaháňať na zatielené miesta. Júl je hlavným obdobím párenia oviec. Späť ovce musíme zatvárať na 24 hodiny, až ruja pomine.

Už je načasou pouvažovať o nákupu minerálnych hnojív, ako aj šlachteného zrna pre jesennú sejbu.

Témou, ktorá musí byť stále v centre našej pozornosti, je producia krmív. Na celom svete rastie deficit jaderných krmív, prudko stúpajú ich ceny. Živočíšnu produkciu treba v stále väčšej miere operára o vlastné krmivá.

Podstatným činiteľom v hospodárení krmivami je plancia. Vypočítame si, kolko krmív budú potrebovať jednotlivé zvieratá v letnom a kolko v zimnom období, ako aj orientačnú produkciu krmív. Z toho nám potom môže napr. vyplývať, že v istom období budeme mať príliš veľa zelených krmív. Teda bude treba ich silážovať.

Ide však hlavne o plánovanú rovnováhu medzi živočíšnou produkciou a velkosťou produkcie krmív.

Podľa konkrétnych podmienok volíme formy produkcie krmív. Gazdovstvá, ktoré majú veľa lúk a pastvín, mali by sa v kŕmení dobytka opierať o zelené krmívá, siláž, seno a siláz zo sena. Keď máme mälo lúk a pastvín, treba zvýšiť pestovanie viacročných vikokvetých rastlín (lucerna, červená d'atelina a ich miešanky s trávou), ako aj medzikultúry. Na slabších pôdach sa odporúča pestovať kukuricu, ozimú raž na zelené krmivo, kŕmu kapustu, kŕmu slnečnicu, ako aj vŕči bôb. Treba sa pripraviť siláz zo žita, vŕčeho bôbu či iných rastlín v takom množstve, aby stačilo na celý rok.

S.D.

Tieto letné šaty odporúčame mladým dievčatám na slávnostné príležitosti. Na našom obrázku zlava biele šaty s farebným vzorom so širokou naberačou sukňou, širokým opaskom z tej istej látky a moderne riešeným živô-

tikom. Sprava žlté šaty taktiež farebne vzorkované, s mierne naberačou sukňou, originálnym živôtkom a malými kimonovými rukávmi. Opasok a kabelka sú tmavočervené.

Podle zákonu, platných ve starozitném Egypte, násilníky trestano kastraci. Stejně je trestalo indické právo Manu, středověké anglické a salické. Podle polského chełmińského práva byli násilníci trestáni pochováním za živá.

Ked sa chystáte na dovolenkú k moru možno využijete jeden z týchto modelov. Na hornom obrázku tmavomodrá kombinéza s úzkymi ramienkami a červenou viazačkou.

NEŠTASTNÁ LÁSKA. 18-ročný Francúz William Lettailler, ktorého nechala snubenka, nemal ani jed, ani zbraň a preto si zvolil najistejší druh smrti: požiadal si od brata auto a dva dni jazdil po horských zasnežených a zladovalatých cestách a snažil sa utrpel smrtelnú havariu. V okolí Raonu zbadal pred sebou stojace nákladné auto, stlačil plyn a rýchlosťou 150 km na hodinu vrazil do neho. Z Lettaillerového auta zostala iba kopa žezeba, ale vodič utrpel iba nepatrne škrabnutia.

BRITI: Naposledy Briti prežili nemánu senzáciu, keď zverejnili výsledky výskumu o intímnom živote obyvateľov Albionu. Ide o to, že až 70 percent anglických žien vyjadrielo spokojnosť so sexuálnym životom, čím dalo dobré svedectvo svojim manželom. Ale čo ostatných 30%? Okrem toho vysvitlo, že väčšina britských manželských párov má intímne styky iba pätkrát za dva týždne a len 10% — pätkrát za týždeň.

Z DOMÁCEHO HRNCA

Ked si kompletujeme kuchynské pomôcky vyplatiť sa kúpiť klopáč na mäso, najlepšie železný s drevenou, solídnu rúčkou. Neodporúčame kúpať nepraktické klopáče s umelých hmôt.

Na strúhanie varenej, ako aj surovej zeleniny a ovocia — ak nemáme robot — odporúčame štvorcové strúhadlo, najlepšie z bieleho plechu s trojmi druhmi očiek.

Mrkvu na šalát s jablkami alebo chrenom strúhamo na strúhadle s malými očkami. Kapstu a okopaniny na šalát, ako aj cesto na halušky, rozdrobujeme na strúhadle s veľkými očkami. Zasa strúhadlo s pozdĺžnym šíkmým nožom veľmi uľahčuje krájanie kapusty. Môžeme ho využiť aj na krájanie uhoriek, repy, jablk atď.

Vyplatí sa tiež kúpiť zvláštny škrabák na odstraňovanie šupín z rýb. Je to výhodné a jednoduché zariadenie, ktoré sa veľmi ľahko používa.

HUMOR

— Môžeš mi povedať, Marek, čo je to odvaha?

— Odvaha je dobrovolne sa priznať, že sa nič nevie...

— Pán hlavný, prosím si pol pohára piva!

— Prepáňte, ale pol pohára nepodávame.

— A to, čo roznáša váš kolega?

— Povedzte, svedomie sa vám nikdy neozve? — pýta sa sudec obžalovaného.

— Žiaľ, neviem. Od malička zle počujem...

Letný kabátik pre mladé dievčatá módneho strihu, s krátkymi rukávmi a opaskom z tej istej látky. Ked je chladnejšie počasie, môžete si ho obliecť aj pod kabát.

Manželstvo je udalosť, po ktorej muž prestáva kupovať kvety a začína kupovať zeleninu. (Magazyn Polski)

Posledná vec, ktorá robi ženu staršou, je jej vek. (dr. Aminado)

Každá šikovná krajčírka si iste užije tieto jednoduché letné šaty — zlava šaty voľného strihu s raglanovými krátkymi rukávmi, na našom obrázku biele s fialovou vzorkou; opasok, sandálky

a kabelka sú fialové. Sprava šaty s rozširovanou sukňou a módnym výstrihom — fialové s bielou vzorkou; široký opasok, kabelka a sandálky sú biele.

mladým mladším najmladším

Svätojánska muška

Od večera do rána svätojánska muška svieti srnkám po lese, s modrou tmou si šuská.

Kto jej povie, chod' už spať?
Kto jej svetlo zháša?
Kto dá božtek na čelo,
jak mne mamka naša?

MÁRIA TOPOLESKÁ

Sarkany

Púšfame si šarkany, šarkany
Nikto nám to nezabrá-
ne zbráni.
Vietor lúky, fuky, fuky
fuky, fuky, fuky
Rozcengáva zvonec lúk
zvončeky lúk

Bodkovaná jahoda

Prvá, druhá, tretia bodka,
čože je to za jahôdka,

čo chodí po záhrade?
Štvrtá, piata, šiesta bodka,
čože je to za jahôdka
v takej veľkej paráde?
Čuduje sa dievča Lenka:
Oj, ved' je to malá lienká!
Zoberie ju do dlane.
Potom ale príde na to,
že v jej vláskech ako zlato
najlepšie jej pristane.

JAROSLAV REZNÍK

MILÍ MLADÍ ČITATELIA, želáme vám bezstarostné, veselé a slnečné prázdniny. Určite budete v prírode a preto uverejňujeme článok o lese, ktorý je jedným z pokladov našej Zeme a preto ho musíme chrániť.

Čo je z lesa – len do lesa

Les, to je porast stromov a krovín, ktoré rastú od nížin až po vysokohorské pásmo. Na juhu, v teplých krajoch, sa rozprestierajú listnaté lužné lesy, teplé háje, a ako stúpa nadmorská výška, pribúda ihličnatých stromov, až vo vyšších polohách celkom prevládajú.

No les nás zaujíma aj ako domov mnohých známych aj menej známych dvoj- a štvornohých obyvateľov, ktorí skácu, behajú alebo lietajú. Život v korunách stromov a pod nimi neutícha po celý deň, ani v noci. Väčšina vtáčikov — speváčikov už sice odpovedá, ale na súmraku sa prebúdzajú k životu mnohé iné živočíchy. Večer sa vydáva na každodený lov hrdzavá líška. Vybehné do blízkeho pola a postoji pri každej myšacej diere s ťuňákom pritlačeným k otvoru. O chvíľu vybehné v lesného porastu srnec, ale v mihu sa znova stráca medzi stromami. Než sa úplne zotmie, vychádza na čistinku aj jelenie stádo na čele so statným jelenom-paraháčom. Nocou nečujne putuje na protiahľadu stráň až stádo muflonov. Vyplášili ježka, ktorý sa na svojej nočnej ceste zastavil pri skryši chrobákov — hrobárikov. Vylakaný dupotom kopýtok pustil sa smerom k osamelému smreku. Myslel si, že tam ho nebude nič rušíť. Ale ani tam nemal pokoj. Korunu smreku obletovala v prudkých kruhoch veľká sova. Obišiel teda homôlkou mrvavčieho mesta a zmizol v hustom zárate.

Les je domov mnohých zvierat a vtákov. Často tak splynú s tieňmi stromov, že len dobre vycvičené oko ich zbadá. Keď sa však na prechádzke v lese budete správať ticho, uvidíte veľa.

A čo znamená toto zelené zlato pre nás, ľudí? Okrem toho, že nám les dáva drevo, ktoré sa využíva na stavbu domov a výrobu nábytku a ešte na všeličo iné, je pre nás oázo ticha a oddychu, kde si možno občerstviť sily, dýchať živicou a ozónom presýtený vzduch a hľadiť na sviežu živú zelen. Je to bohatstvo nás všetkých.

No lesov aj napriek úsiliu lesníkov na celom svete ubúda. Ľudia ich rúbu, pália, ničia ich prírodné živly: voda, vietor, sneh nahodávajú a rozrušujú pôdu, a tým sa ničia aj stromy, ktoré v nej rastú. A tak sa nám často priamo pred očami stráca les, ktorý poskytuje prirodzený úkryt a živobytie nespočetným druhom hmyzu, žiab, jašteríc, hadom, vtákom aj cicavecom a je príjemným prostredím aj pre ľadu.

Vždy je lepšie predchádzať niečomu, ako potom, keď je už neskoro, doháňať zameškané. Dbajme preto, aby sme raz nemuseli povedať: „Bola raz jedna živá zelená krajina“, nekladme v lese oheň, netrhnajme kvety, nelámmme stromčeky, neprenasledujme a to bôž nezabíjajme bezbrannú zver.

Určite vám bude smutno, ak odtrhnutý kvet po čase zvädne alebo zvieratko, ktoré ste si domiesli domov, zahynie.

ELENA KOCIANOVÁ

Tri zlaté vlasy deda Vševeda

Zablúdil raz kráľ v hustom lese a uchýnil sa k uhliarovmu, ktorému sa práve narodil syn. Keď nadišla noc, kráľ sa prebudoval a uvidel pri koliske stáť tri sudičky.

Sudičky jedna po druhej poviedali chlapčekovi:

— Zažijsť vela útrap!

— Ale všetky šťastne prekonáš!

— A vezmeš si za ženu královu dcéru!

Kráľ nechcel uhliarovmu syna za zaťa. Povedal uhliarovmu, že chlapčeka vychová na kráľovskom zámku. Dal mu vela peňazí a prikázal si uhom, aby chlapčeka hodili do veľkej rieky.

Sluha vykonal kráľov rozkaz, ale chlapček sa neutopil. Voda ho odnesla k rybárovemu, ktorý ho vychoval a dal mu meno Plaváčik.

Roky sa míňali. Plaváčik bol už súci šuhaj, keď raz prišiel k rybárovi sám kráľ.

— Švarného pomocníka máš, — povedal. — Je to tvoj syn, rybár?

— Je, aj nie je, — odpovedal rybár a vyzprával kráľovi, ako sa k nemu Plaváčik dostal.

— Pošlem ho s listom ku kráľovnej, — povedal kráľ a napísal kráľovnej list, aby Plaváčika zaobchala.

Plaváčik na ceste do kráľovského zámku prenocoval u svojej kmotričky-sudičky, ktorá list vymenila za iný: prikázala kráľovnej hotovať sobáš s princeznou.

Keď sa kráľ vrátil, bolo po svadbe. Čo mal robiť? Vedel, že proti sudičkám nič nemôže, i rozkázal Plaváčikovi:

— Ak mi nedonesieš tri zlaté vlasy deda Vševeda, zle bude s tebou!

Vydal sa Plaváčik hľadať deda Vševeda. Prišiel k prievozníkovi, ktorý celý život prevážal ľudí cez Čiernu rieku.

— Preveziem ťa na druhú stranu, ak sa spýtaš deda Vševeda, dokedy ešte budem prevážať ľudí.

Plaváčik mu to slúbil, a potom prišiel do krajiny, v ktorej vyschla zlatá jabloň.

— Spýtaj sa deda Vševeda, čo máme robiť, aby jabloň zasa zarodila.

Plaváčik im to slúbil a putoval ďalej. Prišiel do druhej krajiny, v ktorej vyschla studňa so živou vodou.

— Spýtaj sa deda Vševeda, čo máme robiť, aby živá voda zasiekla.

Plaváčik im to slúbil, a potom prišiel do Slnčnej krajiny, kde býval ded Vševed. Slnčova mamička mu prisľúbila pomoc a skryla ho pod koryto.

Len čo ded Vševed zaspal, vyrhla mu mamička zlatý vlas.

— Nevieš, syn môj, prečo vyschla studňa so živou vodou?

— Lebo na jej prameni sedí zlá žaba.

Len čo ded Vševed znova zaspal vyrhla mu druhý vlas:

— Nevieš, syn môj, prečo zlatá jabloň už nerodí?

— Lebo jej korene obžiera zlá had.

Len čo ded Vševed zaspal, vyrhla mu tretí vlas:

— Povedz mi ešte, syn môj, dokedy bude prievozník prevážať ľudí po Čiernej rieke?

— Kým nedá veslo do ruky inému.

Plaváčik sa Slnčovej mamičke pekne podľakoval za rady i za tri zlaté vlasy a pobral sa domov. A čo sa nestalo? Zlatá jabloň zarodila a živá voda začala tieť. Pievozníkovi odovzdal rado až na druhom brehu:

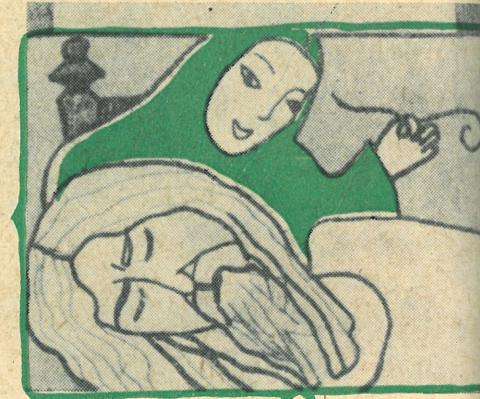
— Dovtedy budeš prevážať, kým nedáš veslo do ruky inému!

Plaváčik odovzdal královi tri zlaté vlasy deda Vševeda a všetko mu vyzprával. Kráľ začúril zjest zlaté jablčko mladosti a napiť sa živej vody. I vybral sa k Čiernej rieke. Dodnes tam preváža ľudí, lebo práve jemu, nežičlivému královi, odovzdal prievozník veslo do ruky.

V podaní KARLA JAROMÍRA ERBENA

čo chodí po záhrade?
Štvrtá, piata, šiesta bodka,
čože je to za jahôdka
v takej veľkej paráde?
Čuduje sa dievča Lenka:
Oj, ved' je to malá lienká!
Zoberie ju do dlane.
Potom ale príde na to,
že v jej vláskech ako zlato
najlepšie jej pristane.

JAROSLAV REZNÍK

Chi-chi

— Prečo chodíš každé ráno neskoro do školy, Janko?

— Lebo pri škole je dopravná značka „Pozor, škola! — Spomalíť!“

— Vidíš, Ondrik, aj otecko ťa vie okúpať!

— Vidím, ale mamička mi najprv vyzuje topánky.

— Môže zlý žiak napísal diktát výborne?

— Môže, ale musí sedieť s výborným žiakom.

— Piš čitatelnejšie! — dohovára mamička Jurkovi.

— Ak budem písať čitatelnejšie, povieš, aby som písal bez chýb!

— Nevedel som vypočítať ani jeden príklad, a tak som odovzdal čistý papier.

— Ani ja.

— To si nemal robiť! Učiteľ si bude myslieť, že sme od seba odpisovali.

— Rád chodíš do školy, Jurko?

— Rád, ale nerád tam sedím...

Alica chce spraviť mame radosť. Umýva okno, ale mama sa zlakne;

— Ved' môžeš spadnúť, Alička!

— Neboj sa, mamička, klúče mám vo vrecku...

— Prečo si nebol v škole, Ondrik? — sputuje sa učiteľ.

— Brata bolel Zub, prosím, a ja som mu pomáhal nariekať...

— Ocko, náš učiteľ mi fa závidí!

— Ako to?

— Ale, vždy keď niečo vyparatiám, vratí: Keby som ja bol tvorím otcom...

— Čo je k nám bližšie, Austrália alebo Mesiac? — pýta sa učiteľ Jožka.

— Mesiac, prosím. Ten vidíme, ale Australiu nie!

— Aký je rozdiel medzi rieku a morom?

— More má jeden breh a rieka dva, prosím!

— Kedy sa píšu veľké písmená, Miško? — sputuje sa učiteľka.

— Keď je človek krátkozáky, prosím.

— Cha-cha

ŽI
CZASO
SPOŁE
KULTU
Ukazu
do 15
miesi

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

PRAWNIK

Jedna z naszych czytelniczek zapytuje, w jakiej wysokości można egzekwować zaległe alimenty z wynagrodzenia za pracę, jeżeli ojciec dziecka zarabia 5.000 złotych?

Ponieważ i inni czytelnicy mogą zainteresować się tą kwestią, podamy ogólne zasady dotyczące zakresu egzekucji alimentów z wynagrodzenia za pracę. Egzekucja alimentów jak i innych należności opiera się na zasadzie, że

nie można pozbawić zobowiązującego środków utrzymania. Te sprawy regulują kodeks postępowania cywilnego i kodeks pracy.

Według art. 1083 kpc. wynagrodzenie ze stosunku pracy podlega egzekucji w 2/5 częściach. Jeżeli jednak dłużnik pobiera miesięcznie więcej niż dwukrotnie minimalne wynagrodzenie za pracę najniżej zarabiających (a minimalna wysokość wynagrodzenia wynosi obecnie w naszym kraju 2.000 złotych), to egzekucji na zaspokojenie alimentów podlega cała nadwyżka przekraczająca 4 tysiące miesięcznego wynagrodzenia.

Odpowiadamy na pytanie czytelniczki: przy miesięcznym wynagrodzeniu

zobowiązanego wynoszącym 5.000 złotych, komornik wyegzekwuje 2/5 paborów licząc od 4.000 zł. czyli złotych 1600 oraz całą nadwyżkę ponad cztery tysiące, czyli 1000 złotych: łącznie 2600 złotych.

Nie wdając się w zawiłości prawne nadmienić trzeba, że inaczej nieco reguluje egzekucję alimentów z wynagrodzenia za pracę obowiązujący kodeks pracy (art. 87 § 4). Jest on stosowany z reguły jeżeli praca wykonywana jest w oparciu o umowę o pracę i umowę o pracę nakłaczą i stanowi, że sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na zaspokojenie świadczeń alimentacyjnych bez względu na wysokość wynagrodzenia

nie mogą przekraczać 3/5 paborów. Czyli na tej podstawie przy paborach w wysokości 5000 złotych wyegzekwować można 3000 złotych.

Celem lepszego zrozumienia tych różnic dodajemy, że przepisów prawa pracy nie stosuje się np. do agentów i zatrudnionych na zasadzie przepisów szczególnych (np. żołnierzy zawodowych), jak również do emerytur i rent.

Informujemy ponadto, że w sprawach o egzekucję alimentów komornik z urzędu przeprowadza dochodzenie w celu ustalenia zarobków dłużnika, ustalając z pomocą organów MO miejsce pracy i zamieszkania dłużnika.

M.B.

WĄGRZYCA ŚWIŃ

Wągrzyca jest wywoływana przez młodociane postacie (larwy) tasiemca, zwanego soliterem, paszątującym w przewodzie pokarmowym człowieka. Tasiemiec, jak nazwa wskazuje, ma ciało kształtu wąskiej taśmy. Ciało jego składa się z główkami szyszkami oraz bardzo dużej ilości członów. Główna zaopatrzoną jest w przysuwki i haczyki służące do

przymocowania się do błony śluzowej jelita. Długość tasiemca dochodzi do kilku metrów. Roznosicielem choroby jest człowiek, w którego jelitach żyje tasiemiec. Stamąd wraz z kałem wydalane są dojrzałe czlonki paszoły, zawierające jaja. Świnie zjadając kały człowieka zjadają i czlonki tasiemca, a w ich przewodzie pokarmowym z jaj wydostają się właśnie wągry, które za pomocą haczyków przebijają ścianę jelita i wraz z krwią zostają przenoszone do różnych narządów świnie a najczęściej do serca, języka i mięśni karku. Wągier świń rośnie i po trzech

miesiącach ma wygląd pęcherzyka wielkości grochu. Po spożyciu przez człowieka nie gotowanego lub nie dosmażonego mięsa zakażonego wągrami, wyrastają one w postaci dojrzałej tasiemca.

Rozpoznać wągrzyce za życia świń jest bardzo trudno, gdyż objawy choroby są niewidoczne. Niekiedy u świń silnie zarażonych wągrami można je zobaczyć na dolnej stronie języka w postaci niewielkich guzików ciemnej barwy. Leczenia wągrzycy nie znamy. Nie należy w związku z tym dopuszczać

do zanieczyszczenia ludzkiem kałem miejsc, w których przebywają świnie. Nie wolno wypuszczać świń tak, aby wałęsali się po śmiertnikach i miejscowościach, w których mogą zjadac nienieczystości. Nie należy też wywozić nawozu ludzkiego wprost do ogrodów i na pola bez uprzedniego przetrzymywania w przyzmach, na gnojowiskach. Mięso świń zaś, można spożywać dopiero po zbadaniu przez pracowników służby weterynaryjnej, gdyż spożycie mięsa z wągrami jest bardzo niebezpieczne dla zdrowia i życia.

H. MĄCZKA

ZUZKA

GULÁŠOVÁ POLIEVKA NEPRAVÁ

Rozpočet: 40 g masti, 50 g cibule, 20 g hladkej mýky, 500 g zemiakov, voda, sol, čierne korenie, majorán, červená paprika, rasca, cesnak.

Na zapelenú cibulu pridáme červenú papriku, očistené, pokrájané zemiaky, zaprášime mýkou, osolime, okoreníme, pridáme ostatné príchuť, zalejeme vodou a povaríme.

ŽEMELOVÉ KNEDLE S UDENINOU

Rozpočet: 200 g údeného bravčového bôčika, 40 g

masti, 300 g žemli, 1 vajce, 2 1/2 dl mlieka, 100 g krupicovej mýky, sol, čierne korenie, zelený petržlen.

Uvarený, vychladnutý bôčik pokrájame na kocky, pridáme na kocky pokrájané žemle oprážené na masti a navlhčené mliekom, vajce, sol, korenie, posekaný zelený petržlen, mýku a dobre premiešame. Z masy robíme knedle, po dve na osobu, ktoré varíme v osolenej vode asi 8–10 minút. Po uvarení ich popicháme, aby sa nezrazili. Podávame s kapustovým, špenátovým alebo tekvicovým privarkom.

VÝPRAŽANÝ PÓR

Rozpočet: 600 g pôru bez listov, 40 g krupicovej mýky, 60 g strúhank, 80 g masti, 1 vajce, trochu mlieka, voda, sol.

Očistený pór uvarený v slanej vode dobre ocíieme, obalíme mýkou, vajcom rozšľahaným s mliekom a strúhankou a výprázame v horúcej masti. Podávame so zemiakovou kašou.

REZANCOVÝ NÁKYP

Rozpočet: 320 g rezancov (cestoviny), 80 g orechov, 100 g lekváru, 20 g práškového cukru, 40 g masla, 20 g masla na poliatie, 20 g masla na formu, 2 vajcia, voda, sol.

Rezance uvaríme v osolenej vode, sedíme a zmiešame s maslom, ktoré sme vymiešali so žltkami. Zláhka primiešame tuhý sneh. Časť rezancov dáme do vymastenej nákypovej formy, potrieme lekvárom a posypeme zomletými orechmi. Potom dávame

ďalšie vrstvy. Vrhnu vrstvú majú tvoriť rezance. Pokvapíme ich maslom, zapecieme a posypeme práškovým cukrom. Podávame s kompotom.

BIELKOVÝ CHLEBÍČEK

Rozpočet pre 4 osoby: 2 bielky, 2 lyžice studenej vody, 40 g krupicovej mýky, 40 g cukru, citrónová kôra, maslo a mýka na formu.

K bielkom nalejeme studenú vodu a ušľaháme sneh. Zláhka primiešame mýku s cukrom a postrúhanou citrónovou kôrou. Masu nalejeme do chlebíckovej formy, ktorú sme vymastili a vysypali mýkou. Chlebíček upečieme v dobre vyhriatej rúre do ružova. Upečený môžeme prekrojiť a naplniť džemom.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚŠTÍ

RŮŽENA — jméno stále vzácnější, zvučné, trochu záhadné, proměnlivé. Růžena pochází zpravidla ze zemědělské rodiny a má několik sourozenců. Je štíhlá, vysoká, usměvavá. Vlasy mívá rovné, plavé nebo hnědé; oči šedé, hnědé, někdy zelené. Do čtyřiceti let je její život šťastný a bezstarostný, pak mívá trápení s doprovážícími dětmi a také může onemocnět. Růžena většinou mívá dva syny, malokdy dcery. Nejstaršího syna miluje a tím křividí mladší děti. Ze všech sourozenců (sester) se Růžena nejčastěji provdá a nejlépe se ji daří. Je dobrou, praktickou a svědomitou hospodynou. Její manžel je vysoký, silný, ale nepraktický a nervózní. Je však dobrým hospodářem a také má nejradijnější nejstaršího syna. V domácnosti vládne dobrobyt a mír. Růžena má dobré srdce a její sourozenci často u ní hledají pomoc, ba, její dobroty zneužívají. Ačkoliv žije v dostatku, nedovede nikdy s genézi hospodařit. Je mírná až do konce života.

Růžena často trpí nemocemi jater, bolestmi hlavy a může se vyskytnout i zhoubný nádor. Po paděstáce se podává nebezpečné nemoci vylečit a na Růženu se opět štěsti usměje, i starosti s dětmi se dobře končí. Její synové se ožení s moudrými dívками a každý bude mít několik dětí. Růžena má nejradijnější manželku nejstaršího syna, ačkoliv od ní zazná nejvíce příkroří.

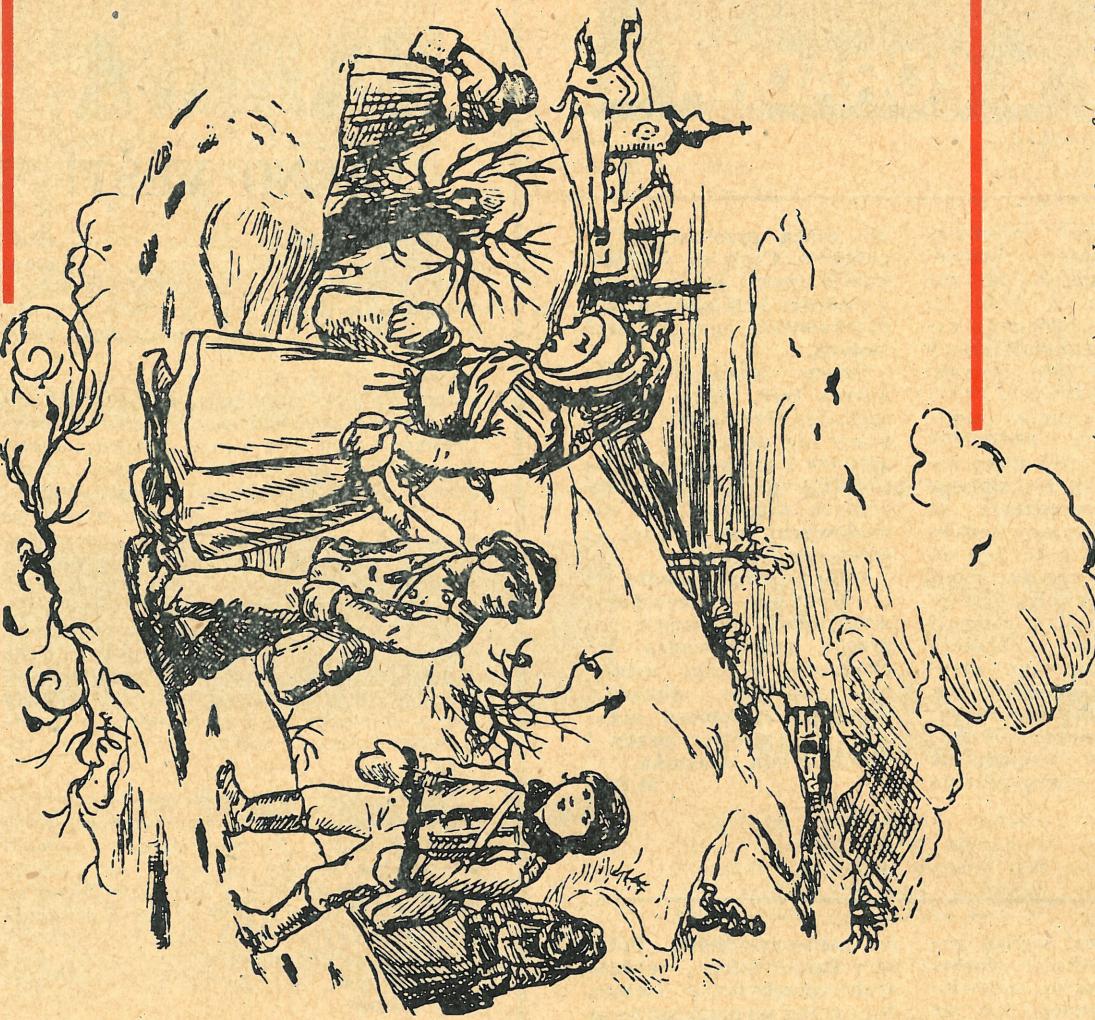
Růžena nebývá mimo domácnost zámeštňaná. Ačkoliv se ve škole učí dobré, maturuje jen malokdy a dál se už nevdělává.

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PREDSUDOK NASICH BABÍČEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VAM SNIVAJÚ:

KVETY — malo by to znamenať, že zanedlho budete nevestou alebo ženichom, zasa keď sa kvety snívají někomu staršiemu — může očekávat sobáš v rodině. Keď ste vo sre trhali kvety v záhrade alebo poľné kvety na poli — vraj to znamená, že urobíte niečo, čo vám ukazí šťastie. Sen o tom, že ste dostali kvety do rady by mal znamenat, že získate verného priateľa alebo priateľku. Ale může sa vám snívat aj to, že ste kvety pestovali, podľa všetkého by to mal byť veľmi dobrý sen, lebo znamená, že zanedlho obdržíte väčšie množstvo peňazí, ale aj nejakú poctu alebo vyznamenanie. Keď ste vo sre viazali kvety do kytic, podľa starých snárov to znamená, že zanedlho vás očakáva veľká radosť a môže sa to týkať tak rodinných záležitostí, ako aj situácie na pracovisku. Vidiet vo sre ako kvety vádnú nie je dobré, vraj znamená onemocnenie osoby, ktorej sa sen sníval alebo aj niekoho v rodine. Zasa nakupovať kvety v kvetinárstve by malo znamenat, že vás očakáva tiesň, ktorá však zanedlho prejde a zasa bude všetko v poriadku. Veniec z kvetov vidieť podľa všetkého znamená, že zanedlho obdržíte veľmi príjemnú správu, ktorá sa môže týkať tak súkromného života, ako aj práce.

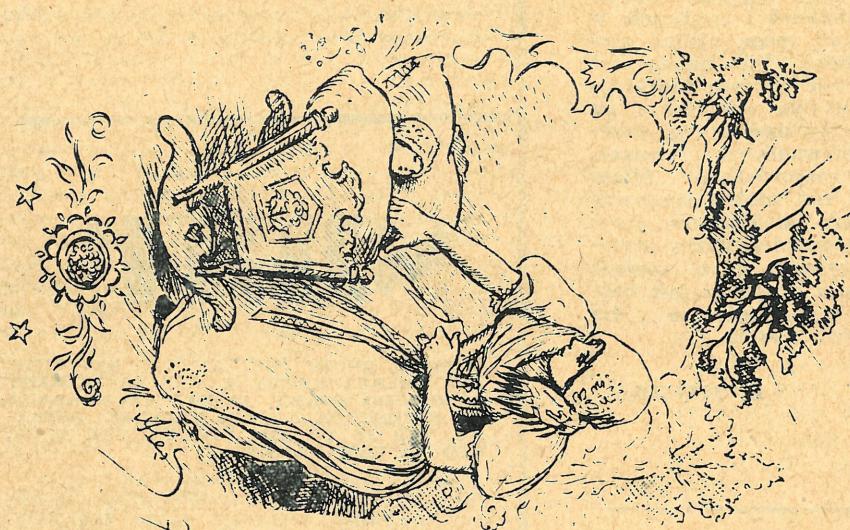
malíř Svého ludu

Mikoláš Aleš, český malíř a ilustrátor, narozený v rodném městě v pravém smyslu, narodil se 18. listopadu 1852 v jižních Čechách (zem. v Praze 1913). Jeho dílo provází nás po celý život: od prvního Slabikáře s kouzelnými zvírátky, květinami, dětmi, donkem s dobrovou střečkou, s přívabnou kresbou motýlů nad rozkvetlou loukou přes Špaticek, pohádky, knížky českých i světových klasiků, karikaturu a ovlivňovaly celá pokolení Čechů občasně s rytmem uměním v denním životě, nejenom příležitostně při návštěvě muzea či obrazárny. Všechni Alšovi husari, husitské houfy, děti, dívčiny a chasnice, Žižka na koni, Jiří z Poděbrad, obraz venkova malířová dětsví, cesté to členářů. Národní dějiny vedek tělesu a tělo oči členářů. Národní dějiny dějin vidíme jeho očima. Lyriky, ale také epické a dramatické Alšovo dílo patří k nejsvérůznějším a nejkonzistentnějším výtvarům české kultury.

Náš čtenář se již mnohokrát setkal s Alšovými kresbami na stránkách Života. Tenkrát jsme pro ně vybrali ještě několik kreseb českého malíře a velkého ilustrátora.

Cesta do školy. Kresba perem. (Slabikář)

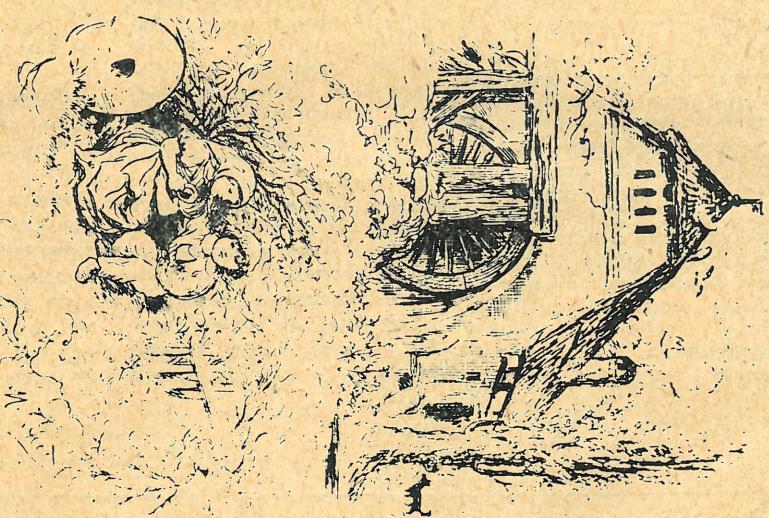
Ukolečovka. Obálka. (F. Bartoš: Naše děti)

movních průčelí v Praze i v českých a moravských městech (na budovách pejseků udržované), foyer Národního divadla s cyklem Má vlast, dále Živiy, Život starých Slovanů až po olejomalby v Národní galerii v Hluboce také v Jihoceské Alšově galerii v Hluboce.

Studoval na Malířské akademii v Praze a již jako student se oči zcela bez prostředků. Celý životem se těžce probíjal a hlavněm zdrojem příjmů byla jeho ilustrátorská práce. Byla to životní nutnost. Ale jak významná, to ocenily až další generace. Alšovy titulní listy kalendářů, záhlavi novin a časopisů, obálky, knížky ilustrace díla Jiráskova, Raisova, Havlíčkova, Havlíčkovského a mnoha dalších spisovatelů a básníků, četné iniciativy, všechny krasné kresbičky a kresby výchovávaly a ovlivňovaly celá pokolení Čechů občasně s rytmem uměním v denním životě, nejenom příležitostně při návštěvě muzea či obrazárny. Všechni Alšovi husari, husitské houfy, děti, dívčiny a chasnice, Žižka na koni, Jiří z Poděbrad, obraz venkova malířová dětsví, cesté to členářů. Národní dějiny vedek tělesu a tělo oči členářů. Národní dějiny dějin vidíme jeho očima. Lyriky, ale také epické a dramatické Alšovo dílo patří k nejsvérůznějším a nejkonzistentnějším výtvarům české kultury.

Náš čtenář se již mnohokrát setkal s Alšovými kresbami na stránkách Života. Tenkrát jsme pro ně vybrali ještě několik kreseb českého malíře a velkého ilustrátora.

Mlyň. (V. Sokolová: Rozehrané strunky)

studoval na Malířské akademii v Praze a již jako student se oči zcela bez prostředků. Celý životem se těžce probíjal a hlavněm zdrojem příjmů byla jeho ilustrátorská práce. Byla to životní nutnost. Ale jak významná, to ocenily až další generace. Alšovy titulní listy kalendářů, záhlavi novin a časopisů, obálky, knížky ilustrace díla Jiráskova, Raisova, Havlíčkova, Havlíčkovského a mnoha dalších spisovatelů a básníků, četné iniciativy, všechny krasné kresbičky a kresby výchovávaly a ovlivňovaly celá pokolení Čechů občasně s rytmem uměním v denném životě, nejenom příležitostně při návštěvě muzea či obrazárny. Všechni Alšovi husari, husitské houfy, děti, dívčiny a chasnice, Žižka na koni, Jiří z Poděbrad, obraz venkova malířová dětsví, cesté to členářů. Národní dějiny vedek tělesu a tělo oči členářů. Národní dějiny dějin vidíme jeho očima. Lyriky, ale také epické a dramatické Alšovo dílo patří k nejsvérůznějším a nejkonzistentnějším výtvarům české kultury.

Náš čtenář se již mnohokrát setkal s Alšovými kresbami na stránkách Života. Tenkrát jsme pro ně vybrali ještě několik kreseb českého malíře a velkého ilustrátora.

Mlyň. (V. Sokolová: Rozehrané strunky)

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

Hviezdy o tom, čo vás čaká v júli

Osoby narodené v znamení Barana (21.3.–20.4.) — čas nie je priaznivý na cestovanie, môžete tiež očakávať menšie roztržky v rodine, ale koncom mesiaca sa všetko urovná.

Osoby narodené v znamení Býka (21.4.–20.5.) — môžete očakávať isté úspechy v práci. Mladým ľuďom možno odporúčať, aby sa venovali starým rodičom, čo im poskytne radosť a spokojnosť.

Osoby narodené v znamení Blízencov (21.5.–21.6.) — u väčšiny ľudí narodených v tomto znamení príaznivé vplyvy sa prejavia zvýšeným pracovným elánom. Ale radime, aby ste sa vystrihali alkoholu.

Osoby narodené v znamení Raka (22.6.–22.7.) — môžete očakávať úspech a radosť z pracovných vysledkov. Ti, ktorí sa rozhodnú pre dovolenku v tomto mesiaci, musia si dať pozor počas cestovania.

Osoby narodené v znamení Leva (23.7.–23.8.) — tento mesiac vám poskytne radosť zo života a mnichom spokojnosť v láske. Rodičia by mali venovať svoju pozornosť deťom, najmä starším.

Osoby narodené v znamení Panny (24.8.–23.9.) — veľmi štastne prezjú júl ľudia strednej generácie. Používajte, či niekto z najbližszej rodiny alebo susedov nepotrebuje vašu pomoc.

Osoby narodené v znamení Váh (24.9.–23.10.) — v júli milenci narodení v tomto znamení budú šťastní a priateľa si budú rozumieť. Tento mesiac by sa vám mala vydarovať dovolenka, aj keď počasie nebude vždy najlepšie.

Osoby narodené v znamení Škoropiona (24.10.–22.11.) — dajte si pozor, aby ste neboli príliš žiarliví, môžete to mat zly vplyv na vaše vzťahy k partnerovi alebo partnerke. Dôverou získate veľa.

Osoby narodené v znamení Strelicia (23.11.–21.12.) — môžete očakávať príťasť v rodine alebo pozvanie na svadbu. Nedajte sa vyprovokovať k hádkam v rodine alebo so susedmi.

Osoby narodené v znamení Kozorožca (22.12.–20.1.) — musíte počítať s menším neúspechom, ale nesmiate stratíť radosť z napokon všetký sa urovná, aj keď sa vám zo začiatku bude zdáť, že to nie je možné.

Osoby narodené v znamení Vodnára (21.1.–18.2.) — tento mesiac nie je pre vas vhodný na usporiadávanie spoločenských udalostí, ale keď už niečo zorganizujete, dajte si pozor, aby vaši hostia následkom alkoholu neprišli do neprijemnosti.

Osoby narodené v znamení Ryb (19.2.–20.3.) — pre tento mesiac budú charakteristické citové výkyvy, ale budete mať radosť zo postoja vašich priateľov. Dajte si pozor na zdravie, najmä počas dovolenky.

